

KS § 269

Dnr KS/2023:570 – 003

Vattentjänstplan för Strängnäs kommun

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. anta vattentjänstplan för Strängnäs kommun enligt ordförandens förslag daterat 2023-11-14.

Yrkanden

Alice Landerholm (M) yrkar bifall till liggande förslag.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det endast finns ett förslag till beslut och att detta blir kommunstyrelsens beslut.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har fått av teknik- och fritidsnämnden att bereda ärende om vattentjänstplan för Strängnäs kommun inför slutligt beslut i kommunfullmäktige. Från och med 1 januari 2024 är det enligt lagen om allmänna vattentjänster, krav på att varje kommun ska ha upprättat en vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska ge en samlad bild av kommunens VA-arbete och skapa förutsättningar för god dialog, planering och sund utveckling av samhället på ett hållbart och samhällsekonomiskt försvarbart sätt.

Vattentjänstplanen ska också innehålla en bedömning av hur kommunens allmänna VA-anläggningar klarar skyfall, därutöver finns ingen detaljerad reglering avseende dess innehåll utan det är upp till den enskilda kommunen att avgöra. I förslaget till vattentjänstplan för Strängnäs kommun beskrivs det strategiska arbetet och åtgärdsprioriteringar för kommunens vattenarbete med fokus på såväl den enskilda som den kommunala allmänna VA-anläggningen.

Med anledning av att vattentjänstplan enligt nu gällande lagstiftning, ska vara upprättad den 1 januari 2024 behöver kommunfullmäktige senast hantera ärendet i december 2023. Ärendet bör av tidsskäl därmed inte återremitteras varför ordföranden lägger fram ett förslag med nedanstående huvudsakliga förändringar.

Den ansvarsfördelning som ska råda i Strängnäs kommun bedöms vara beskriven på en alltför detaljerad nivå i det förslag som kommit kommunstyrelsen tillhanda. I ordförandens förslag har därför texten reviderats på så sätt att ansvarsfördelning sker mellan SEVAB Strängnäs Energi AB och förvaltningen (Strängnäs kommun). Det är sedan upp till förvaltningen att organisatoriskt fördela hur utpekade uppdrag och ansvarsområden ska utföras internt. Vidare är

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

enhet inom förvaltningen inte att se som tillsynsmyndighet enligt lag, detta har korrigerats till ansvarig nämnd – miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen
Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Övriga konsekvenser

Genom koppling mot bland annat översiktsplan, VA-utbyggnadsplan, kretslopps- och avfallsplan samt vattenplan, ska vattentjänstplanen bidra till en tydlig målstyrning för att säkerställa att Strängnäs kommuns vattenförvaltning är hållbar över tid. Det betyder att kommunen planerar och bygger ett hållbart samhälle utifrån hushållningsprincipen för samhällets energi- och vattenresurser samt återvinningsbara fraktioner.

Uppföljning

Vattentjänstplanen följs upp årligen.

Beslutsunderlag

Ordförandeförslag om vattentjänstplan för Strängnäs kommun, 2023-11-15
Styrdokument, Vattentjänstplan för Strängnäs kommun, ordförandens förslag, 2023-11-15

Protokollsutdrag, TFN § 94, 2023-10-24, Vattentjänstplan för Strängnäs kommun

Styrdokument, Vattentjänstplan för Strängnäs kommun, ny, 2023-10-04

Information, Samrådsredogörelse, 2023-10-04

Svar, SEVAB´s remissutlåtande VA-policy och Vattentjänstplan, 2023-07-04

Delegationsbeslut, Ordförandebeslut, miljö- och samhällsbyggnadsnämndens yttrande på VA-policy och vattentjänstplan, 2023-07-03

Länsstyrelsens yttrande, 2023-06-19

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Teknik- och fritidsnämnden för kännedom

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden för kännedom

SEVAB Strängnäs Energi AB för kännedom

Strängnäs kommunföretag AB för kännedom

Länsstyrelsen Södermanland för kännedom

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Beslutad:	åååå-mm-dd § xx
Myndighet:	Kommunfullmäktige
Diarienummer:	KS/2023:570 - 003
Ersätter:	-
Gäller för:	Alla nämnder och förvaltningen
Gäller fr o m:	2024-01-01
Gäller t o m:	Tills vidare
Dokumentansvarig:	Teknik- och servicekontoret
Uppföljning:	Årligen

Vattentjänstplan för Strängnäs kommun

Innehåll

1.	Inledning.....	4
1.1	Vad är en vattentjänstplan?	4
1.2	Syfte	4
1.3	Organisation för vattentjänstplanarbetet	4
1.4	Koppling till andra planer	5
1.4.1	Översiktsplan	5
1.4.2	Vattenplan.....	6
1.4.3	Kretslopps- och avfallsplan	6
1.4.4	VA-utbyggnadsplan	6
2.	VA-policy	8
2.1	Viljeinriktning	8
2.2	Hur vill vi jobba med dagvattenhantering?.....	8
2.3	Hur vill vi jobba med enskilda avlopp?	9
3.	Lagstiftning	10
3.1	Lag om allmänna vattentjänster (LAV)	10
3.2	Vattendirektivet.....	10
3.3	Miljöbalken (MB)	11
3.4	Plan- och bygglagen (PBL).....	11
4.	Nulägesbeskrivning	11
4.1	Allmänna VA-tjänster	11
4.1.1	Befintlig dricksvattenförsörjning	12
4.1.2	Befintlig spillvattenhantering	13
4.1.3	Befintlig dagvattenhantering	15
4.2	Enskilt vatten och avlopp	16
4.2.1	Dricksvatten	16
4.2.2	Spillvatten.....	17
4.2.3	Dagvatten	18
5.	Strategisk VA-planering.....	18
5.1	Prioriterade åtgärder	20
5.1.1	Fortsatt inrättande av vattenskyddsområde för Gorsinge reservvattentäkt (ansvar: SEVAB med ansvar: TSK, SBK, MEX) Arbetet drivs i arbetsgrupp och följs upp av fastställd styrgrupp	20
5.1.2	Sårbarhets- och klimatanalys tas fram för att identifiera Strängnäs kommuns översiktliga prioriteringar när det gäller krisberedskap inkluderat vatten- och avloppsförsörjning (KS/SBK tillsammans med TSK och SEVAB) arbetet startar upp under 2024 senast	20
5.1.3	Ta fram en VA-utbyggnadsplan (ansvar: TSK, SBK, SEVAB) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 2024	20
5.1.4	Upprätta en prioriteringslista för den allmänna VA-anläggningens funktion vid skyfall (ansvar: SEVAB med hjälp av TSK) Arbetet initieras 2023 och följs upp under 2024	20

- 5.1.5 Ta fram en drift- och skötselplan för de allmänna dagvattenanläggningarna (SEVAB med hjälp av TSK) Arbetet ska vara klart 2024 20
- 5.1.6 Ta fram en plan för dagvattenhanteringen i samhällsbyggnadsprocessen samt revidera dagvattenpolicy (TSK med hjälp av SEVAB och SBK) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 202421
- 6 Kommunen antar icke betydande miljöpåverkan21
7. Ordlista22

1. Inledning

1.1 Vad är en vattentjänstplan?

Vattentjänster, så definierar vi i Sverige vattenförsörjning och avloppshantering. Den 1 januari 2024 ska samtliga kommuner i Sverige ha upprättat en vattentjänstplan enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Möjligheten att ordna vattenförsörjning och avlopp ska därmed bli mer flexibel i och med ändring i LAV. En enskild VA-anläggning ska kunna ersätta behovet av en allmän VA-anläggning om skyddet för människors hälsa och miljön inte försämras. Inte bara avlopp, utan även hantering av dricksvatten och dagvatten inkluderas i § 6 LAV.

Vattentjänstplanen ska ge en samlad bild av det VA-arbete som görs i kommunen och skapa goda förutsättningar för god dialog, planering och sund utveckling av samhället på ett hållbart och samhällsekonomiskt försvarbart sätt. Vattentjänstplanen ska innehålla bedömning av hur allmänna VA-anläggningar klarar skyfall. Utöver det finns det ingen detaljerad reglering om vad en vattentjänstplan ska innehålla, detta anpassas efter den specifika kommunens egna behov.

1.2 Syfte

Denna vattentjänstplan har fokus på såväl den enskilda VA-anläggningen som kommunens allmänna VA-anläggningar. Utvecklingen av VA-tjänsterna är avgörande för en hållbar samhällsutveckling. Översiktsplanen beskriver det stora ramverket kring kommunens samhällsutveckling med hänsyn till klimat, mark och vatten. I kommunens vattenplan och vattentjänstplan beskrivs det strategiska arbetet och åtgärdsprioriteringar för kommunens vattenarbete.

1.3 Organisation för vattentjänstplanarbetet

Ansvarsfördelning och beslutsföljd enligt följande;

Kommunfullmäktige

- fastställer vattentjänstplanen i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster

Kommunstyrelsen

- leder och samordnar planeringen, utvärderingen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter.

Teknik- och fritidsnämnden

- ansvarar för samordning för kommunens del avseende genomförande och utveckling av såväl allmänna som enskilda vattentjänster enligt delegationsordning

- ansvarar för att vattentjänstplanen utarbetas samt för uppföljning av planens viljeinriktning och prioriterade åtgärder
- ansvarar för att vid behov initiera revidering av vattentjänstplanens prioriterade åtgärder eller planen i sin helhet
- ansvarar för VA-rådgivning till enskilda fastighetsägare

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

- utövar tillsyn över efterlevnaden av miljöbalken
- ansvarar för att lämna underlag för uppföljning av planens viljeinriktning och prioriterade åtgärder till Teknik- och servicekontoret teknik- och fritidsnämnden
- deltar i beredningen av förslag
- genomför sina delar i vattentjänstplanen

SEVAB Strängnäs Energi AB

- är utförare och verkställer kommunens skyldigheter som VA-huvudman
- utför utredningar som behövs för att följa vattentjänstplanen
- ansvarar för att lämna underlag för uppföljning av planens viljeinriktning och prioriterade åtgärder till teknik- och fritidsnämnden

Den antagna vattentjänstplanen ska vara tillgänglig för allmänhet, organisationer och företag på kommunens och VA-huvudmannens respektive hemsidor.

1.4 Koppling till andra planer

1.4.1 Översiktsplan

Syftet med en översiktsplan är att kommunen ska ha en långsiktig planering av mark, vatten och den byggda miljön. ~~Arbetet med att uppdatera Strängnäs översiktsplan pågår under 2023 och väntas antas under 2024.~~ Planen innehåller inte juridiskt bindande bestämmelser, vare sig för myndigheter eller enskilda, men har en viktig vägledande funktion. Översiktsplanen ska ligga till grund för beslut i kommunens nämnder och förvaltning samt andra myndigheter i planerings- och bebyggelsefrågor, tillståndsprövningar och skyddsförordnanden enligt flera andra speciallagar. Planen ska ge en bred och tidig information till kommuninvånarna, företag och organisationer om hur kommunen ser på utvecklingen i olika delar av kommunen och vad som kan komma att hända där i framtiden.

Det viktigaste i planen är att alla gemensamt värnar och bidrar till en hållbar utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Den fysiska planeringen ska medverka till en god livsmiljö. Det innebär att planering av mark- och vattenanvändning och utveckling av den befintliga bebyggelsen ska beakta både sociala, kulturella, miljömässiga och ekonomiska aspekter till en helhet.

Långsiktig planering som beaktar beräknad befolkningsökning främjar till exempel också ekonomisk tillväxt. Detta ger en stark koppling mellan översiktsplan och vattentjänstplan.

Inom våra noder (Strängnäs-Härad, Mariefred-Läggesta, Åkers Styckebruk samt Stallarholmen) visar våra fördjupade översiktsplaner och detaljplaneprogram den mer detaljerade beskrivningen, vilket beskrivs mer i detalj nedan. Vid förfrågningar och detaljplanering ska de fördjupade översiktsplanerna och dess kartor, tillsammans med eventuella detaljplaneprogram främst användas.

1.4.2 Vattenplan

Vattenplanen beskriver status av Strängnäs kommuns vattendrag och sjöar (vattenförekomster) samt de största miljöproblemen för vatten och tar med andra ord ett helikopterperspektiv över vattenförvaltningen i kommunen. Till vattenplanen kopplar åtgärdslista/handlingsplan starkt till vattentjänstplanen då allmänna VA-anläggningar och enskilda VA-anläggningar berörs.

Vattenplanens åtgärdslista/handlingsplan ska bidra till att Strängnäs kommun uppfyller sitt åtagande till vattenmyndigheternas åtgärdsprogram som i sin tur styrs av EU och Vattendirektivet. Fem länsstyrelser är utsedda av regeringen att vara vattenmyndighet i var sitt vattendistrikt för att täcka hela Sverige till ytan. Strängnäs kommun tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt och Vattenmyndigheten ligger i Västerås. Vattenplanen revideras och väntas antas 2024. I vattenplanen finns en direkt kopplad och prioriterad åtgärd att initiera uppströmsarbete för att säkra god slamkvalitet och rent vatten. ~~Arbetet kommer startas upp under 2023 av SEVAB.~~

1.4.3 Kretslopps- och avfallsplan

Kommunens kretslopps och avfallsplan är reviderad och som började gälla den 1 januari 2023. Den avser all avfallshantering och har i nuvarande version ett starkt fokus på beteendeförändring med mål att minimera uppkomst av avfall, återanvända eller återvinna. Koppling mot vattentjänstplanen finns bland annat avseende delmål för att utreda återföring av växtnäringsämnen från enskilda avloppsfraktioner.

1.4.4 VA-utbyggnadsplan

I dagsläget har Strängnäs kommun ingen VA-utbyggnadsplan. År 2016 fastslog kommunfullmäktige en utbyggnadslista för VA-verksamhetsområden där fyra områden prioriterades. ~~Den listan har dock aldrig synkats med~~ Att synka den med **Strängnäs kommuns planprioriteringslista** Det arbetet kommer nu göras i är en prioriterad åtgärd i denna vattentjänstplan i **samband med framtagande av VA-utbyggnadsplan** som är en prioriterad åtgärd i denna vattentjänstplan.

Syftet med en VA-utbyggnadsplan är att bedöma hur den framtida VA-försörjningen ska ske i områden som idag har enskild VA-lösning. Planen är viktig för samhällsbyggprocessen ur flera aspekter, bland annat för att skapa

hållbara tjänster, att hitta samordningsmöjligheter mellan utbyggnadsområden, men också för att säkerställa en god teknisk funktion.

Möjligheten att ordna vattenförsörjning och avlopp blev från 1 januari 2023 mer flexibel i och med ändring i Vattentjänstlagen (LAV). Syftet med LAV är att skydda människors hälsa och miljön genom att ordna en allmän va-anläggning. Enligt 6 § LAV är kommunen skyldig att bestämma det verksamhetsområde, VO, inom vilket allmänna vattentjänster behöver ordnas och se till en allmän VA-anläggning snarast kommer till stånd. I princip ska kommunen bestämma VO när det behövs en samlad lösning för vatten och avlopp för att skydda människors hälsa eller miljön. Innebörden av detta är att i områden med fler än 20–30 fastigheter som ligger samlat måste kommunen vanligtvis bestämma VO.

Ett utbyggnadsområde med enskilda VA lösningar ska kunna ersätta behovet av en allmän VA-anläggning. Vid bedömningen om det finns behov av en allmän vattentjänst ska kommunen ta särskild hänsyn till förutsättningarna att tillgodose behovet av vattenförsörjning och avlopp genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Denna bedömning gäller alla vattentjänster (vatten, spill- och dagvatten) och måste ta hänsyn till exempelvis statusen i vattenförekomster och dricksvattenkvaliteten i området. Kommunerna bör beakta det långsiktiga behovet. När ett beslut om ett nytt verksamhetsområde är beslutat är huvudregeln att alla fastigheter inom detta område ska anslutas till den allmänna anläggningen.

Under 2023 ska arbetet för framtagande av **En VA-utbyggnadsplan ska tas fram för** starta med mål att identifiera behovet av vattentjänster i kommunens samtliga områden med sammanhållen bebyggelse. Kartläggning ska göras av tillgängligt kartmaterial samt utdrag ur fastighetsregistret. Endast områden utanför nuvarande verksamhetsområde för VA identifieras. Endast befintliga bostadsbyggnader beaktas, fastigheter med byggrätt enligt detaljplan eller övriga obebyggda tomter beaktas inte. Samråd genomförs alltid med aktuella fastighetsägare och sakägare.

Vattentjänstplanerna ska enligt 6 b § LAV innehålla även en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall. Kravet på en bedömning av hur VA-anläggningarna påverkas av skyfall innebär inte per automatik att VA-huvudmannen får ett ökat ansvar att öka kapaciteten på dagvattenanläggningarna. Det innebär att kommunen behöver se över vad som sker med VA-anläggningen vid kraftig nederbörd. I de områden som riskerar översvämningsskador vid kraftig nederbörd behöver kommunen genomföra åtgärder för att leda bort vattnet ytledes till översvämningssoner i stället för att leda allt till rörledningar. Detta ska hanteras i samhällsbyggplaneringen.

2. VA-policy

2.1 Viljeinriktning

Samhällsbyggande innebär planering, byggande, användning och förvaltning av byggnader, infrastruktur, kultur- och naturmiljöer men även främjande av inkluderande, delaktiga och trygga samhällen där människor vill och kan leva. Strängnäs kommun vill med denna policy arbeta för att nå sitt mål att trygga god dricksvattenförsörjning, hushålla med energi, vatten och andra resurser (som till exempel växtnäringsämnen) för framtida generationer utan att påverka vare sig människors hälsa eller miljön negativt genom följande viljeinriktning;

- VA-tjänsterna ska hanteras tidigt i planprocessen och vara väl förankrade i den politiska organisationen.
- Samhällsbyggandet behöver både förändras och utvecklas för att kunna erhålla långsiktigt hållbara lösningar för dricksvatten, spillvatten och dagvatten med hänsyn till hälsa, miljö och ekonomi. Dagvatten- och VA-hantering ska bidra till, inte försvåra att miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten uppnås.
- Genom god service och tillsyn ska kommunen stötta enskilda fastighetsägare, samfälligheter och verksamhetsutövare att verka för att allmänna, gemensamma och enskilda avlopp uppfyller krav på rening och utformning.
- God kommunikation ska föras med allmänhet, enskilda och verksamheter för att bidra till ökad medvetenhet och beteendeförändring i frågor som rör allas vår användning och hushållning med vatten- och avloppresursen.
- En långsiktig avsättning av växtnäringsämnen från avlopp ska säkerställas med hjälp av hållbara och accepterade metoder. Lokala samarbeten för återföring av växtnäringsämnen ska främjas där det bedöms finnas goda förutsättningar.

2.2 Hur vill vi jobba med dagvattenhantering?

Dagvattenhantering har blivit en allt viktigare fråga i samhällsplaneringen och för att arbetet ska bli så effektivt som möjligt är det viktigt att det inom kommunen finns ett arbetsflödesschema som beskriver vem, när och vad som ska göra i såväl tidiga som sena skeden. Hur vi jobbar i samhällsbyggprocessen med dagvattenhantering ska finnas tillgänglig och relevant för samtliga berörda parter vid nyetablering av dagvattenanläggning eller väsentlig ändring av befintlig. Samtliga inblandade ska enkelt kunna ta del av funktionskraven för den aktuella lokaliseringen.

Drift och skötsel av dagvattenanläggningar sker efter det behov som krävs för god funktion (fördröjning, rening och estetiskt). Det finns en tydlig upprättad ansvarsfördelning avseende drift och skötsel mellan **förvaltningen teknik- och servicekontoret** och SEVAB Strängnäs Energi AB. Enkelt jobbar vi efter devisen; ovan vattenlinjen i dagvattenanläggning ligger ansvaret på **förvaltningen teknik- och servicekontoret** och under vattenlinjen tar SEVAB Strängnäs Energi AB vid.

Kommunen prioriterar att markareal säkras för anläggande av översvämningssytor, grön och blå (dagvatten) infrastruktur samt tydliggör hur dagvattnet ska hanteras i samhällsbyggarprocessen samt vem som gör vad.

Inom **förvaltningen teknik- och servicekontoret** **involveras ansvarig enhet gata- och parkenheten** tidigt i processen vid nyetablering eller annan betydande förändring som påverkar drift och skötsel av allmän platsmark och allmänna dagvattenanläggningar. En anmälan om avloppsanläggning enligt 13 § Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) görs till **miljöenheten**. **Miljöenheten miljö- och samhällsbyggnadsnämnden** som är den lokala tillsynsmyndigheten.

2.3 Hur vill vi jobba med enskilda avlopp?

Strängnäs kommun är en kommun med mycket landsbygd, långa strandlinjer (totalt 44 mil) och tätorter spridda över hela kommunens yta.

Ca 80 % av kommunens invånare är anslutna till det allmänna VA-ledningsnätet, resterande har idag enskilda VA-anläggningar. Det pågår alltså en utbyggnad av det allmänna VA-ledningsnätet i kommunen, dels i form av nya exploateringar, dels i form av anslutning av befintlig bebyggelse. För många områden kan det vara mer samhällsekonomiskt med enskild VA-anläggning om det kan göras utan risk för negativ påverkan för människors hälsa eller miljön.

I samband framtagandet av denna vattentjänstplan inkom en vilja från såväl tjänstemannalinen **förvaltningen** som **förtroendemannaorganisationen** politiken att vi ska tänka och jobba klimatsmart, hushålla och återanvända vattenresursen och växtnäringssämnen i den mån det är möjligt. Effektiv ärendehantering av enskilda avlopp för både fastighetsägaren som **förvaltningen miljöenheten** är eftersträvarvärt. Det ska fortsatt finnas kostnadsfri VA-rådgivning till fastighetsägare med enskilda VA-lösningar.

Det framkom också att det är viktigt att om fler privata VA-samfälligheter kommer till stånd så bör det utredas och klargöras vilka krav VA-huvudman kan och bör ställa för ett eventuellt framtida övertagande av annans VA-ledningsnät inklusive anläggning.

Teknik- och servicekontoret tillsammans med samhällsbyggnadskontoret **Förvaltningen** och SEVAB Strängnäs Energi AB jobbar tillsammans för kretslopp av växtnäring och hushållning med vatten. Kretslopp av växtnäringsämnen kommer utredas enligt beslutat delmål i kretslopps- och avfallsplanen.

3. Lagstiftning

3.1 Lag om allmänna vattentjänster (LAV)

Grunden för LAV är att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas ur ett långsiktigt perspektiv med hänsyn till både miljö och människors hälsa. Vattentjänstlagen reglerar ansvar mellan kommunen, vattentjänstutföraren och den som konsumerar vatten (till exempel ett hushåll). Det finns rättigheter och skyldigheter för alla parter. Lagen ställer krav men är också ett hjälpmedel för att använda anläggningen på rätt sätt.

Nytt från 1 januari 2023 är att vid bedömningen av behovet om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang (allmänt verksamhetsområde (VO)) ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön.

3.2 Vattendirektivet

Vattenförvaltningsarbetet enligt EU:s ramdirektiv för vatten bedrivs i 6-årscykler där varje cykel avslutas med beslut om förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer samt åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Miljökvalitetsnormer är bestämmelser om vattenkvaliteten. Vid planläggning och i andra ärenden enligt plan- och bygglagen (PBL) ska miljökvalitetsnormer alltid följas. Norra östersjöns vattenmyndighet har beslutat om dessa styrdokument riktade till berörda kommuner däribland Strängnäs kommun.

Vattenmyndigheten beskriver utmaningen själv så här:

"Norra Östersjöns vattendistrikt är det mest tätbefolkade av Sveriges vattendistrikt, vilket innebär att det är ett relativt sett högt påverkanstryck på vattenförekomsterna i distriktet. Det vatten som tar emot avlopp från en kommun kan vara källa till dricksvatten för en annan. Vattenfrågorna måste därför hanteras i ett större perspektiv än bara en enskild verksamhetsutövare eller en enskild kommun. Om vi verkligen ska följa vattendirektivets budskap om att vatten är ett arv som ska försvaras och bevaras för framtida generationer så behöver åtgärdstakten öka. De administrativa styrmedelsåtgärderna i åtgärdsprogrammen måste leda till fler och effektivare fysiska åtgärder i vattenförekomsterna."

3.3 Miljöbalken (MB)

Enligt MB ska avloppsvattnet avledas och renas eller tas omhand på annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Till definition avloppsvatten betraktas också allt dagvatten som leds bort inom ett detaljplaneområde och som inte kommer från en eller enstaka fastigheter som avloppsvatten. Ligger detaljplaneområdet utanför ett VO för dagvatten gäller de regler och det ansvarsförhållande som MB anger. Att släppa ut avloppsvatten till recipient efter dagvattenanläggning kräver till exempel anmälan om dagvattenanläggning till **miljö- och samhällsbyggnadsnämnden** miljöenheten.

3.4 Plan- och bygglagen (PBL)

PBL ger kommunen ansvar att i översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras för framtida generationer. PBL ger möjlighet till kommunen att ange förutsättningar för utveckling och bevarande av vissa områden eller för en viss fråga av allmänt intresse. Med stöd av PBL kan mark för nödvändiga anläggningar och anordningar som behövs för allmänna ändamål reserveras för att marken som ska bebyggas ska kunna bli lämplig. PBL ger också möjlighet för kommunen att lösa in mark som ska vara allmän plats och sådan mark som behövs för annat än enskilt bebyggande det vill säga är av allmänt intresse. Det skulle till exempel kunna vara reservering av låglänt mark för hantering av skyfall i tätbebyggt område.

4. Nulägesbeskrivning

4.1 Allmänna VA-tjänster

I likhet med annan infrastruktur ger en väl utformad VA-anläggning nödvändiga förutsättningar för samhällsutveckling och hållbart utnyttjande av resurser. Att låna, förädla och bevara naturresurser är ett långsiktigt och ansvarsfullt uppdrag som återspeglas i VA-huvudmannens arbete.

Den allmänna VA-försörjningen handlar framför allt om de tre vattentjänsterna dricksvatten, spillvatten och dag- och dränvatten.

Dricksvatten är allt vatten som är avsedd för dryck, matlagning eller beredning av livsmedel, oberoende dess ursprung och hur det har tillhandahållits.

Spillvatten från hushåll, kontor, serviceinrättningar, industri och handel är allt som människan spolar ner i våra avlopp genom till exempel toaletten, diskhon, dusch och tvätt. Rening av spillvatten sker i kommunala avloppsreningsverk.

Dagvatten är regnvatten och smältvatten som avrinner på ytan i den urbana stadsmiljön. Dagvattnet avleds oftast i separata ledningar i gatan till närmaste sjö eller vattendrag. Innan utsläpp till recipienten sker en reduktion av föroreningshalter i dagvattnet genom särskilda anläggningar. På vägen till recipienten är det vanligt att dagvatten fördröjs i olika steg innan det når utsläppspunkten.

Dräneringsvatten från fördröjningsanläggningar i gatumark, från mark runt husgrunder och annan mark som dräneras, avleds oftast till de allmänna dagvattenledningarna.

Spill-, dag- och dränvatten definieras tillsammans under samlingsnamnet avloppsvatten.

4.1.1 Befintlig dricksvattenförsörjning

Dricksvatten är det mest kontrollerade av alla livsmedel. Livsmedelsverket är den svenska myndighet som formulerar nationella föreskrifter, baserade på reglerna inom EU, för dricksvattnets innehåll av olika ämnen. Föreskrifterna innehåller bland annat gränsvärden för olika ämnen.

"Strängnäs kommuns dricksvatten produceras i Stockholm och Norsborgs vattenverk"

Ca 80 % av kommunens drygt 39 000 invånare får sin dricksvattenförsörjning tillgodosedd via det allmänna dricksvattennätet. Sedan 2008 köps dricksvatten från Norsborgs vattenverk som ägs av Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) och ligger i Botkyrka kommun. Vattenverket är ett av Nordens största och försörjer ca 1 miljon människor med dricksvatten från 11 kommuner.

Inom Strängnäs kommun distribueras dricksvattnet till de olika kommundelarna via överföringsledningar. I och med avtalet med SVOA har SEVAB säkerställt den framtida dricksvattenförsörjningen till kommunen under lång tid framöver. Gentemot andra kommuner har SEVAB redan tagit dessa investeringar vilket är positivt ur ett taxeperspektiv för kommunen.

Enligt gällande avtal med SVOA har Strängnäs kommun rätt till ett uttag om 12 000 m³/dygn på årsbasis samtidigt som ett maxdygnsflöde om 15 000 m³/dygn får förekomma. Avtalet ställer också krav på att Strängnäs kommun kan tillgodose en reservvattenförsörjning till VA-kollektivet (alla anslutna till det allmänna VA-ledningsnätet och tillhörande anläggningar) i kommunen via Gorsingeholms reservvattenverk.

"Reservvattenverket i Gorsinge ska kunna leverera dricksvatten till VA-kollektivet inom 8 timmar"

I Gorsingeholm söder om Strängnäs tätort finns ett reservvattenverk som i händelse av leveransavbrott från Norsborgs vattenverk nyttjas som

dricksvattenproducerande anläggning. Det pågår arbete för att inrätta vattenskyddsområde både på land och den del av Mälaren som berörs.

“Ringmatning av dricksvatten mellan fyra tätorter minimerar driftstopp”

Dricksvattenförsörjningen inom kommunen har genom åren utvecklats för att öka leveranssäkerheten. Idag är de flesta tätorter sammankopplade mot en ringledning som ger SEVAB förutsättningar att kunna bibehålla försörjningen i händelse av driftavbrott. Till ringledningen finns tre vattentorn kopplade med en total volym som motsvarar en dygnsmedelförbrukning. För områden som inte är anslutna mot ringledningen arbetar SEVAB med att anlägga lågreservoarer i syfte att öka leveranssäkerheten lokalt.

4.1.2 Befintlig spillvattenhantering

Omkring 80 % av invånarna i Strängnäs kommun får sin avloppshantering tillgodosedd via det allmänna avloppsledningsnätet. Idag finns två större avloppsreningsverk, Strängnäs reningsverk (SARV) och Mariefreds reningsverk (MARV). Drygt 80 % av belastningen hanteras i SARV och resterande 20 % i MARV.

Sedan 2017 finns ett inriktningsbeslut från styrelsen för SEVAB den 2017-06-14 och kommunfullmäktige den 2018-05-28, som innebär att Mariefreds reningsverk läggs ner och ersätts med en överföringsledning till Strängnäs reningsverk. Parallellt kommer stora investeringar att genomföras i Strängnäs reningsverk i form av ombyggnation och modernisering. Vid årsskiftet 2022/2023 så färdigställdes nybyggnationen av en rötchammare för biogasproduktion vid SARV. Om- och tillbyggnationerna genomförs för att kunna hantera den ökade belastningen från Mariefred i kombination med den prognosticerade befolkningsökningen i kommunen.

“Nära hälften av inkommande vatten till avloppsreningsverken är tillskottsvatten”

VA-ledningsnätet i Strängnäs har byggts ut sedan slutet av 1800-talet och har idag en sammanlagd längd på ca 100 mil med 87 tillhörande pumpanläggningar. Spillvattenledningsnätet i Strängnäs blir kraftigt påverkat av tillskottsvatten i samband med nederbörd och snösmältning. Tillskottsvatten medför källaröversvämningar, ökade energikostnader, minskad möjlighet till nyanslutningar och störningar i processerna på reningsverket samt bräddning av avloppsledningsnätet. Källan till tillskottsvatten är ledningsnätets utformning och status på båda sidor om förbindelsepunkt (som är punkten mellan fastighet och allmänt VA-ledningsnät). Hur mycket det allmänna VA-ledningsnätet påverkas av brister innanför förbindelsepunkt inne på fastighetsägarens sida är okänt.

Samtliga av kommunens tätorter har avloppssystem med äldre ledningar som också är i äldre skick. Kombinerade system, när det inte finns duplikatsystem, är också en källa för tillskottsvatten.

”Nuvarande förnysetakt ligger på 0,72 %

Förnyelsestrategin för VA-ledningsnätet definieras i VA-huvudmannens (SEVAB) reinvesteringsplan. Drivkraften bakom föreslagna åtgärder i reinvesteringsplanen är framför allt förnyelsebehovet i befintligt VA-ledningsnät men det kan också vara behovet av kapacitetshöjande åtgärder eller flytt av befintliga VA-ledningar i samband med exploateringsprojekt.

”Avloppsslammet återförs som växtnäring till åkermark och energiskog”

Vid Mariefreds avloppsreningsverk (MARV) finns en slamhantering i form av fyra växtbäddar. Slammet stabiliseras och pumpas från avloppsreningsverket upp till växtbäddarna. Slammet avvattnas och vattnet pumpas då tillbaka till avloppsreningsverket. När växtbädden har fyllts upp så får bädden vila i ett år medan avvattning fortsätter. Tömning av växtbädden sker i genomsnitt med en bädd per år och utförs av en extern part. Slammet som håller lämplig kvalitet enligt gällande regelverk återförs som växtnäring till jordbruksmark och energiskog. MARV kommer läggas ned 2026/2027 och all slamhantering kommer efter nedläggningen att hanteras via SARV.

Revaq är ett certifieringssystem med syfte att minska risken för oönskade ämnen till avloppsreningsverk, slam och recipienten. I dagsläget är inget avloppsslam i Strängnäs kommun certifierat enligt Revaq. I vattenplanen finns en direkt kopplad och prioriterad åtgärd att initiera uppströmsarbete för att säkra god slamkvalitet och rent vatten. ~~Arbetet kommer startas upp under 2023 av SEVAB.~~

De klimatscenarier som målas upp för kommande 100-årsperiod innebär stora påfrestningar på samhällets förmåga att avleda ökande nederbördsmängder och dränera bebyggelsen. År 2022 togs en skyfallsanalys fram för Strängnäs kommun som ett första steg i att översiktligt kartlägga hur vattnet rinner och var marköversvämning uppstår i samband med skyfall. Kommunen har valt att studera fyra extrema regnhändelser; 100-årsregn, 200-årsregn och 500-årsregn (klimatfaktor 1,3), samt Gävleregnet som föll över Gävle sommaren 2021.

Inom ramen för skyfallskarteringen etableras även hydrauliska ledningsnätsmodeller för tätorterna Strängnäs, Stallarholmen, Åker Styckebruk och Mariefred. Syftet med etablering av ledningsnätsmodellerna är, utöver att ge en mer rättvisande bild av översvämningssituationen vid skyfall, att utgöra ett underlag för fortsatt arbete med utveckling av kommunens VA-arbete. För en första överblick av ledningsnätets kapacitet har ett 5-årsregn simulerats för berörda områden.

4.1.3 Befintlig dagvattenhantering

Inom allmänt verksamhetsområde för dagvatten ansvarar SEVAB för dagvattenhanteringen enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV). SEVAB är dock inte huvudman för alla dagvattenanläggningar inom verksamhetsområdet. Dagvattenanläggningar som enbart hanterar dagvatten från gator, allmän platsmark, enskilda fastigheter eller naturområden är exempel på anläggningar som inte ingår i den allmänna dagvattenanläggningen.

Utanför verksamhetsområdet är det den enskilde fastighetsägaren som ansvarar omhändertagande och avledande av dagvatten. Myndigheter och kommuner har skyldighet att bland annat beakta klimataspekter och ange de risker som finns i ett område i enlighet med Plan och bygglagen (PBL) i samband med planläggning. VA-huvudmannen ansvarar för att hantera de "normala" regnen och kommunen ansvarar för de intensivare, extrema regntillfällena.

Inom detaljplanerat område har kommunen ansvaret att säkerställa att ett 100-års regn kan hanteras utan att skada byggnader eller utgöra risk för människors hälsa eller miljö. I Mariefred, Åker och i centrala Strängnäs har det under senaste 5 åren inträffat extrema regn, vilka orsakade källaröversvämningar och andra skador för fastighetsägare. Slottsbrinken i Mariefred drabbades hårt i september 2015 och fastigheter på Tosterö i juli 2016. Under maj 2021 drabbades delar av Strängnäs tätort hårt samt andra tätorter som Åkers Styckebruk.

Äldre bostadsbebyggelse och befintlig höjdsättning av vägar är inte planerade att klara av att hantera ett skyfall och dessutom har funktionskrav, lagstiftning och standard ändrats över tid. Befintligt dagvattensystem består till stor del av rännstensbrunnar och ledningar, så kallade slutna system som har begränsad kapacitet i jämförelse med moderna system som innehåller öppna dagvattenlösningar såsom exempelvis diken och dammar. Befintligt dagvattensystem har inte kapacitet att avleda ett skyfall och är till stor del anlagt på 60–70 talet och är inte dimensionerat enligt dagens gällande riktlinjer och funktionskrav.

En prioriterad åtgärd i vattentjänstplanen är att ta fram en plan för dagvattenhantering och revidera dagvattenpolicyn som är från 2007. Dimensionerings- och reningskrav enligt gällande lagstiftning och riktlinjer förtydligas samt att ansvarsfördelning för drift och underhåll dokumenteras. I samband med stadsutveckling genomförs dagvattenutredningar där dagvattensystemen utformas för att uppfylla VA-huvudmannens och kommunens funktionskrav enligt bland annat Svenskt Vattens publikationer, samt med hänsyn till recipientens behov av reningsåtgärder.

"Naturvatten behöver hanteras separat och inte via det allmänna dagvattenledningsnätet"

Naturvatten ska inte ledas till det allmänna dagvattenledningsnätet, avledning ska i stället planeras i diken förbi det allmänna dagvatten-ledningsnätet. I Strängnäs kommun har ofta öppna diken kulverterats och bebyggelsen utformats på så sätt att det idag inte är möjligt att separera naturvatten och dagvatten. Fördröjning av naturvattenflödet behöver ske högre upp i avrinningsområdet för att minimera att bli kapacitetstjuv i det allmänna VA-ledningsnätet.

”Skötsel saknas för flera av de allmänna dagvattenanläggningarna”

I kommunen finns det dammar, magasin och infiltrationsytor som utgör dagvattenanläggningar. Teknik- och servicekontoret **Förvaltningen** och SEVAB har **muntlig överenskommelse** om att **förvaltningens** teknik- och servicekontorets ansvar ligger ovan vattenlinjen i dagvattenanläggningen (skötsel av gräs till exempel) och SEVAB har under vattenlinjen (in- och utlopp, kulvert etcetera). Kommunen via teknik- och servicekontorets drift och skötsel ansvarar för funktionen av ca 2500 gatubrunnar. Det underhåll som sker görs på redan kända problemområden där igensättningar är vanligare. I samband med exploateringar tillkommer i snitt mellan två och fyra nya dagvattenanläggningar varje år. Varje år tillkommer också flera kilometer nya svackdiken eller makadamdiken i anslutning till vägområdena i exploateringarna, **dessa räknas också som dagvattenanläggning.**

När det gäller nya dagvattenanläggningar och dess reningsgrad tillämpas *icke-försämringsprincipen*. Detta innebär att varken flöde eller föroreningar ska öka efter exploatering. I områden som ska exploateras och som tidigare varit ängs-, skogs- och åkermark kan det vara svårt att uppnå detta. Då måste en tidig bedömning om huruvida planerad dagvattenhantering uppnår tillräcklig reningsgrad utföras. Bedömningen baseras på den aktuella recipientens känslighet.

En målsättning med dagvattenhanteringen är att den, om möjligt, ska bidra till områdets estetiska värde. Detta genom att dagvatten hanteras i öppna system. Den långsiktiga avsikten är att minska föroreningsbelastningen från dagvatten och förbättra förhållandena i Mälaren. Genom att i större utsträckning använda öppna dagvattensystem kan dagvattnet renas och fördröjas, och skyfall hanteras, i ett och samma system.

4.2 Enskilt vatten och avlopp

4.2.1 Dricksvatten

Den viktigaste skillnaden mellan allmän och enskild vattenförsörjning är att den allmänna vattenförsörjningen regleras i författning medan enskild vattenförsörjning regleras genom allmänna råd. En författning ska följas medan

allmänna råd talar om vad man bör göra. Ansvaret för information och rådgivning för enskilda dricksvattenanläggningar ligger på Livsmedelsverket.

De vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller har ett vattenuttag som överskrider 10 m³/dygn eller livsmedelshanterande verksamheter lyder under Livsmedelsverkets föreskrifter 2022:12 och ska enligt vattenförvaltningsförordningen ges långsiktigt skydd. Det finns flera enskilda vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller tar ut över 100 m³/dygn såsom till exempel Gesta, Edsala vattenverk, Kungshagens samfällighetsvattenverk och Ringsö samfällighetsförening. Miljöenheten har **För dessa finns** en kontrollplan för dessa.

Kungshagens samfällighets vattenverk har redan ett vattenskyddsområde. Inom Kungshagens samfällighet har dock arsenik påvisats i dricksvattnet, adsorptionsfilter är installerad, förutsättningar för kommunalt VA kan vid behov behöva utredas.

För enskilda vattentäkter inom kommunen som inte omfattas av Livsmedelsverkets föreskrifter 2022:12, finns i nuläget ingen samlad kunskap med avseende på vattentillgång och vattenkvalitet. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har ett nationellt brunnregister där fastighetsägare uppmuntras att anmäla enskilda dricksvattenbrunnar. En mindre utredning av prioriterade enskilda dricksvattenbrunnar avseende teoretisk risk att påträffa förekomst av PFAS, har genomförts 2020 och visade då låga halter. Tidigare erbjöds barnfamiljer med egen dricksvattenbrunn, provtagning av dricksvattnet på kommunens bekostnad. Detta är borttaget sedan många år. Livsmedelsverket rekommenderar barnfamiljer att ta prover årligen.

4.2.2 Spillvatten

"Krav ställs på avloppsanläggningen avseende miljö- och hälsoskydd"

I Strängnäs kommun finns cirka 5000 enskilda avloppsanordningar. Avloppsanordningar som är gamla och har brister i sin reningsfunktion medför att näringsämnen läcker till sjöar och vattendrag vilket bidrar till övergödningproblemen. Smittämnen från dåligt renat avloppsvatten kan även förorena närliggande enskilda vattentäkter. Kommunen har två roller, både en rådgivande roll till fastighetsägaren, ~~vilket ges av teknik- och servicekontoret idag~~ samt som tillståndsprovande myndighet för enskilda avlopp. ~~via miljöenheten på samhällsbyggnadskontoret.~~

För att identifiera och få åtgärdat bristande avloppsanordningar genomförs tillsyn av förvaltningen Miljöenheten. Vid en tillståndsprovning görs en enskild bedömning av föreslagen avloppsanordning och krav på rening ställs, för så kallad normal eller hög skyddsnivå avseende miljöskydd, beroende på hur omgivningen ser ut. Det kan även ställas krav på hög skyddsnivå utifrån

smittskyddssynpunkt om det till exempel är nära till en dricksvattenbrunn eller badplats. Problem med bristande avloppsanordningar har uppmärksammats vid genomgång av de äldre anläggningarna som till exempel i så kallade omvandlingsområden. Tidigare fritidshusområden där boendeformen förändras från säsonsboenden till året-runt bostäder men där avloppslösningarna inte förbättras för att tillgodose den ökade belastningen. Kommunen har i en tidigare kartläggning, i samråd med SEVAB, analyserat vilka av dessa omvandlingsområden som på sikt måste uppgradera reningsfunktion enskilt eller allmänt.

Det finns en viljeinriktning att långsiktig avsättning av växtnäringsämnen från avlopp ska säkerställas. Lokala samarbeten för återföring av växtnäringsämnen ska främjas där det bedöms finnas goda förutsättningar.

4.2.3 Dagvatten

Om en fastighet inte ansluts till det kommunala dagvattennätet och därför inte får någon förbindelsepunkt, kan det krävas åtgärder utöver den naturliga infiltrationen för att kunna ta hand om dagvattnet. Det rör sig då om olika former av lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) som till exempel fördröjningsmagasin, svackdiken, regnbäddar.

5. Strategisk VA-planering

I översiktsplanen framgår bland annat att kommunen ska ta fram en övergripande klimat- och sårbarhetsanalys för att identifiera och analysera risker kopplat till klimatförändringar, samt ge konkreta åtgärdsförslag som underlag till fortsatt planering. Extremväder som orsakar översvämningar samt störningar i dricksvattenförsörjning och avloppsledningsnät bör särskilt analyseras. Det finns behov att identifiera möjliga framtida grundvattentäkter där stora uttag av dricksvatten kan ske för en hållbar dricksvattenförsörjning över tid.

I lagförändringen står det att i vattentjänstplanen ska det redogöras för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska kunna fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall. Ambitionen är att kommunerna ska styra mot en helhet i sin planering.

Kravet på en bedömning av hur VA-anläggningarna påverkas av skyfall innebär inte att VA-huvudmannen får ett ökat ansvar att öka kapaciteten på dagvattenanläggningarna. Det innebär snarare att kommunerna behöver se över vad som sker med VA-anläggningen vid kraftig nederbörd. I de områden som riskerar översvämningsskador vid kraftig nederbörd behöver kommunen genomföra åtgärder för att leda bort vattnet ytledes till översvämningssoner i

stället för att leda allt till rörledningar. Detta behöver hanteras i samhällsplaneringen.

Sedan 2018 finns det en vattenplan med åtgärdsbilaga för Strängnäs kommun, vattenplanen revideras under 2023/2024 och kopplar såväl till översiktsplan som till denna vattentjänstplan. Allt hänger ihop, vattnet känner inga gränser.

SEVAB ska producera och distribuera dricksvatten, avleda och rena avloppsvatten samt processa och förädla dess restprodukter på ett hållbart sätt. Prioriterade uppgifter är att förstärka och uppgradera befintliga VA-anläggningar så att de klarar dagens och framtidens behov vad gäller kapacitet och kvalitet samt utbyggnad av VA-anläggningar i nya områden.

Upprustning och reinvesteringar i VA-anläggningar prognosticeras att vara i fokus under flera år framöver för att möta dagens och framtidens krav. Samtidigt förespås en fortsatt stor inflyttning och samhällsutveckling i kommunen vilket leder till ett parallellt investeringsbehov i VA-utbyggnad.

Med bakgrund av detta har SEVAB tagit ett antal strategiska initiativ inom de senaste åren. Beslut som alla tar sin bäring mot de yttre krav som ställs på VA-huvudmannen. Som verktyg för att beskriva och sammanställa SEVAB:s strategiska arbete har en strategisk plan tagits fram. Beslut som tagits är bland annat att starta uppströmsarbete, lägga ned MARV och uppgradera SARV.

Länsstyrelsen arbetar fram en regional vattenförsörjningsplan för Södermanlands län. Planen ska belysa regionalt betydelsefulla vattenresurser för nutida och framtida vattenförsörjning. Planen kommer att titta på länets tillgängliga vattentillgångar, användningen inom olika områden och vilken påverkan och vilka risker som vattenförsörjningen står inför. Fokus är främst den allmänna vattenförsörjningen men inkluderar även enskild vattenförsörjning, och inkluderar användning inom och påverkan från olika sektorer. Underlaget kan sedan användas som stöd vid kommunernas översikts och detaljplanering och i Länsstyrelsens arbete med vattenförvaltning för att säkra tillgången på vatten av god kvalitet. Planen ska också bidra till att stärka förmågan att planera för vattenanvändning i ett förändrat klimat, och bidra till arbetet med att motverka och hantera krissituationer kopplade till vattenförsörjningen. (~~länk till Länsstyrelsens hemsida~~)

Strängnäs kommun är involverad i flertal av de åtgärder som antagits i Södermanlands åtgärdsprogram för miljön, de tydligaste kopplingarna till denna vattentjänstplan är *Utreda kunskapsläget regionalt avseende hållbar återföring av växtnäring från enskilda avloppsfunktioner* (Hållbart Samhälle 1) samt *Reningsinsatser dagvatten för redan hårdgjorda ytor nära vatten* (Livskraftiga Vatten 2).

5.1 Prioriterade åtgärder

SEVAB och förvaltningen har gemensamt ansvar för nedanstående punkter.

- 5.1.1 Fortsatt inrättande av vattenskyddsområde för Gorsinge reservvattentäkt (~~ansvar: SEVAB med ansvar: TSK, SBK, MEX~~) Arbetet drivs i arbetsgrupp och följs upp av fastställd styrgrupp

För att ta trygga vårt viktigaste livsmedel, dricksvatten, behöver kommun och bolag arbeta tålmodigt och transparent för att skydda reservvattentäkten nuvarande men också framtida nyttjande som dricksvattentäkt.

- 5.1.2 Sårbarhets- och klimatanalys tas fram för att identifiera Strängnäs kommuns översiktliga prioriteringar när det gäller krisberedskap inkluderat vatten- och avloppsförsörjning (~~KS/SBK tillsammans med TSK och SEVAB~~) arbetet startar upp under 2024 senast

I översiktsplanen framgår bland annat att kommunen ska ta fram en övergripande klimat- och sårbarhetsanalys för att identifiera och analysera risker kopplat till klimatförändringar samt ge konkreta åtgärdsförslag som underlag till fortsatt planering. Extremväder som orsakar översvämningar samt störningar i dricksvattenförsörjning och avloppsledningsnät bör särskilt analyseras.

- 5.1.3 Ta fram en VA-utbyggnadsplan (~~ansvar: TSK, SBK, SEVAB~~) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 2024

Under 2023 ska ett arbete initieras för att identifiera behovet av vattentjänster i kommunens samtliga områden med sammanhållen bebyggelse, se kap 1.4.4.

- 5.1.4 Upprätta en prioriteringslista för den allmänna VA-anläggningens funktion vid skyfall (~~ansvar: SEVAB med hjälp av TSK~~) Arbetet initieras 2023 och följs upp under 2024

Skyfallskartering togs fram under 2022 för tätorterna Strängnäs, Stallarholmen, Åker och Mariefred. Syftet med etablering av ledningsnätsmodellerna är, utöver att ge en mer rättvisande bild av översvämningssituationen vid skyfall, att utgöra ett underlag för fortsatt arbete med utveckling av kommunens VA-arbete.

- 5.1.5 Ta fram en drift- och skötselplan för de allmänna dagvattenanläggningarna (~~SEVAB med hjälp av TSK~~) Arbetet ska vara klart 2024

Drift och skötsel av dagvattenanläggningar sker efter det behov som krävs för god funktion (fördröjning, rening och estetiskt). Det finns en tydlig upprättad ansvarsfördelning avseende drift och skötsel mellan **förvaltningen**, TSK och SEVAB.

- 5.1.6 Ta fram en plan för dagvattenhanteringen i samhällsbyggnadsprocessen samt revidera dagvattenpolicy ~~(TSK med hjälp av SEVAB och SBK) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 2024~~

I planen ska dimensionerings- och reningskrav enligt gällande lagstiftning och riktlinjer förtydligas samt ansvarsfördelning för drift och underhåll dokumenteras, arbetssättet tillämpas till stor del redan i dagsläget.

6 Kommunen antar icke betydande miljöpåverkan

Vi har antagit att vattentjänstplan för Strängnäs kommun i denna första version inte medför en betydande miljöpåverkan enligt bestämmelserna i 6 kap. 4–6 §§ miljöbalken och 2–4 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966). Skäl till det är framför allt vattentjänstplanens innehåll som är av strategisk och orienterande karaktär med viljeinriktningar. Till vattentjänstplanen kopplas även VA-policy och en **kommande** VA-utbyggnadsplan. ~~(finns inte idag men är en prioriterad åtgärd att ta fram).~~

7. Ordlista

VA	vatten och avlopp
VA-anläggning	en anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av bortledande av (bl.a.) spillvatten och dagvatten från områden med samlad bebyggelse
Dagvattenanläggning	se ovan, för dagvatten
VA-huvudman	ansvar att uppfylla kommunens uppdrag enligt LAV
LAV	Lag om (2006:412) om allmänna vattentjänster
VA-kollektiv	anslutna äger gemensamt de allmänna (kommunala) VA-anläggningarna
VO	allmänt verksamhetsområde
TSK	Teknik- och servicekontoret
SBK	Samhällsbyggnadskontoret
SEVAB	SEVAB Strängnäs Energi AB
Växtnäringsämnen	fosfor, kväve, kalium med flera som finns i avloppet
FMH	Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
MB	Miljöbalken
PBL	Plan- och bygglagen
Enskild VA-anläggning	enskild som har egen lösning för avlopp t ex ett hushåll
SVOA	Stockholm Vatten och Avfall AB
SARV	Strängnäs avloppsreningsverk
MARV	Mariefreds avloppsreningsverk
Tillskottsvatten	sådant vatten som inte hör hemma i avloppsledningsnätet som t ex naturvatten, grundvatten och dagvatten
Naturvatten	grund- och ytvatten från naturmarker (tex skogsmarker, våtmarker och ängar)
Brädda	när det blir för mycket vatten och för hårt hydrauliskt tryck in till avloppsreningsverket, till exempel större regn, finns det punkter på ledningsnätet där vattnet släpps ut
Revaq	ett certifieringssystem med syfte att minska flödet av oönskade ämnen till avloppsreningsverk
Uppströmsarbete	att kartlägga utsläpp av oönskade ämnen samt att vidta åtgärder så att dessa utsläpp minimeras
LOD	Lokalt omhändertagande av dagvatten
Duplikatsystem	Avloppssystem där spillvatten och dagvatten avleds i skilda ledningar
Klimatfaktor	Ett värde som används för att beräkna hur klimatförändringar väntas inverka på exempelvis nederbörds mängden och avser en viss tidpunkt i framtiden, beräknas utifrån ett eller flera scenarier
Förbindelsepunkt	ansvarsgräns mellan kommunens VA-ledningar och fastighetsägarens VA ledningar inne på fastigheten
Miljötillstånd	För att få bedriva miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet krävs ofta tillstånd enligt miljöbalken
VSO	vattenskyddsområde
Vattendirektivet	syftar till att skydda och förbättra EU:s alla vatten
Vattenmyndigheterna	samordnar Sveriges arbete för bättre vatten

Vattenförekomst	specifik vattensamling av en viss geografisk storlek
Recipient	det vattendrag, sjö eller hav som tar emot avloppsvatten och andra vattenutsläpp
Grundvattentäkt	vatten som infiltreras långsamt via marklager och blir sedan en källa för dricksvattenproduktion
Råvatten	är det vatten som via behandling i vattenverk blir ett godkänt livsmedel, dricksvatten

TFN/2023 § 94

TFN/2023:451 - 003

Vattentjänstplan för Strängnäs kommun

Beslut

Teknik- och fritidsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. anta Vattentjänstplanen för Strängnäs kommun

Protokollsanteckning

Ted Danson (V) lämnar följande protokollsanteckning. Jag önskar en redogörelse från SEVAB om förnyelsesystemet.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det endast finns ett förslag till beslut och att det blir teknik- och fritidsnämndens beslut.

Beskrivning av ärendet

Den 1:a januari 2024 ska samtliga kommuner i Sverige ha upprättat en Vattentjänstplan enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Möjligheten att ordna vattenförsörjning och avlopp ska därmed bli mer flexibel i och med ändring i LAV. En enskild VA- anläggning ska kunna ersätta behovet av en allmän VA- anläggning om skyddet för människors hälsa och miljön inte försämras. Inte bara avlopp, utan även hantering av dricksvatten och dagvatten inkluderas i § 6 LAV.

Denna Vattentjänstplan har fokus på såväl den enskilda VA- anläggningen som kommunens allmänna VA- anläggningar. Utvecklingen av VA-tjänsterna är avgörande för en hållbar samhällsutveckling. Översiktsplanen beskriver det stora ramverket kring kommunens samhällsutveckling med hänsyn till klimat, mark och vatten. Kommunens vattenplan och vattentjänstplan beskriver tillsammans de strategiska delarna för kommunens vattenarbete och åtgärdsprioriteringar.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Övriga konsekvenser

VA-policy och vattentjänstplanen ska genom koppling mot bland annat översiktsplan, VA-utbyggnadsplan, kretslopps- och avfallsplan samt vattenplan bidra till en tydlig målstyrning för att Strängnäs kommuns vattenförvaltning är hållbar över tid. Det betyder att vi planerar och bygger vårt hållbara samhälle utifrån hushållningsprincipen för våra resurser energi, vatten och återvinningsbara fraktioner.

Uppföljning

Vattentjänstplanen följs upp årligen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, beslut om vattentjänstplan, 2023-09-28

Styrdokument, Vattentjänstplan för Strängnäs kommun (ny), 2023-10-04

Information, samrådsredogörelse, 2023-10-04

Svar, Länsstyrelsens yttrande, 2023-06-21

Yttrande, ordförandeslut yttrande för VA-policy + vattentjänstplan, 2023-08-18

Svar, SEVAB s remissutlåtande VA-policy och vattentjänstplan, 2023-07-04

Beslutet skickas till

Länsstyrelsen i Södermanland

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

SEVAB

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Beslutad:	
Myndighet:	Kommunfullmäktige
Diarienummer:	TFN/2023:451-003
Ersätter:	Ersätter inget, detta är ett nytt styrdokument
Gäller för:	Alla nämnder och förvaltningen
Gäller fr o m:	2024-01-01
Gäller t o m:	
Dokumentansvarig:	Teknik- och servicekontoret
Uppföljning:	Årligen

Vattentjänstplan för Strängnäs kommun, ny

Innehåll

VATTENTJÄNSTPLAN FÖR STRÄNGNÄS KOMMUN, NY	1
INNEHÅLL	2
1 INLEDNING	3
1.1 Vad är en Vattentjänstplan?	3
1.2 Syfte	3
1.3 Organisation för Vattentjänstplanarbetet	3
1.4 Koppling till andra planer	4
1.4.1 Översiktsplan	4
1.4.2 Vattenplan	5
1.4.3 Kretslopps- och avfallsplan	5
1.4.4 VA-utbyggnadsplan	6
2 VA-POLICY	7
2.1 Viljeinriktning	7
2.2 Hur vill vi jobba med dagvattenhantering?	8
2.3 Hur vill vi jobba med enskilda avlopp?	9
3 LAGSTIFTNING	9
3.1 Lag om allmänna vattentjänster (LAV)	9
3.2 Vattendirektivet	10
3.3 Miljöbalken (MB)	10
3.4 Plan- och bygglagen (PBL)	10
4 NULÄGESBESKRIVNING	11
4.1 Allmänna VA-tjänster	11
4.1.1 Befintlig Dricksvattenförsörjning	11
4.1.2 Befintlig Spillvattenhantering	12
4.1.3 Befintlig Dagvattenhantering	14
4.2 Enskilt vatten och avlopp	16
4.2.1 Dricksvatten	16
4.2.2 Spillvatten	16
4.2.3 Dagvatten	17
5 STRATEGISK VA-PLANERING	17
5.1 Prioriterade åtgärder	19
5.1.1 Fortsatt inrättande av vattenskyddsområde för Gorsinge reservvattentäkt (ansvar: SEVAB medansvar: TSK, SBK, MEX) Arbetet drivs i arbetsgrupp och följs upp av fastställd styrgrupp	19
5.1.2 Sårbarhets- och klimatanalys tas fram för att identifiera Strängnäs kommuns översiktliga prioriteringar när det gäller krisberedskap inkluderat vatten- och avloppsförsörjning (KS/SBK tillsammans med TSK och SEVAB) arbetet startar upp under 2024 senast	19
5.1.3 Ta fram en VA-utbyggnadsplan (ansvar: TSK, SBK, SEVAB) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 2024	19
5.1.4 Upprätta en prioriteringslista för den allmänna VA- anläggningens funktion vid skyfall (ansvar: SEVAB med hjälp av TSK) Arbetet initieras 2023 och följs upp under 2024	19
5.1.5 Ta fram en drift- och skötselplan för de allmänna dagvattenanläggningarna (SEVAB med hjälp av TSK) Arbetet ska vara klart 2024	19
5.1.6 Ta fram en plan för dagvattenhanteringen i samhällsbyggnadsprocessen samt revidera dagvattenpolicy (TSK med hjälp av SEVAB och SBK) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 2024	19
6 KOMMUNEN ANTAR ICKE BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	20

1 Inledning

1.1 Vad är en Vattentjänstplan?

Vattentjänster, så definierar vi i Sverige vattenförsörjning och avloppshantering. Den 1:a januari 2024 ska samtliga kommuner i Sverige ha upprättat en Vattentjänstplan enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Möjligheten att ordna vattenförsörjning och avlopp ska därmed bli mer flexibel i och med ändring i LAV. En enskild VA- anläggning ska kunna ersätta behovet av en allmän VA- anläggning om skyddet för människors hälsa och miljön inte försämras. Inte bara avlopp, utan även hantering av dricksvatten och dagvatten inkluderas i § 6 LAV.

Vattentjänstplanen ska ge en samlad bild av det VA-arbete som görs i kommunen och skapa goda förutsättningar för god dialog, planering och sund utveckling av samhället på ett hållbart och samhällsekonomiskt försvarbart sätt.

Vattentjänstplanen ska innehålla bedömning av hur allmänna VA- anläggningar klarar skyfall. Utöver det finns det ingen detaljerad reglering om vad en vattentjänstplan ska innehålla, detta anpassas efter den specifika kommunens egna behov.

1.2 Syfte

Denna Vattentjänstplan har fokus på såväl den enskilda VA- anläggningen som kommunens allmänna VA- anläggningar. Utvecklingen av VA-tjänsterna är avgörande för en hållbar samhällsutveckling. Översiktsplanen beskriver det stora ramverket kring kommunens samhällsutveckling med hänsyn till klimat, mark och vatten. I kommunens vattenplan och vattentjänstplan beskrivs det strategiska arbetet för kommunens vattenarbete och åtgärdsprioriteringar.

1.3 Organisation för Vattentjänstplanarbetet

Ansvarsfördelning och beslutsföljd enligt följande;

Kommunfullmäktige:

- fastställer vattentjänstplanen i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster

Kommunstyrelsen:

- leder och samordnar planeringen, utvärderingen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter.

Teknik- och fritidsnämnden:

- ansvarar för samordning för kommunens del avseende genomförande och utveckling av såväl allmänna som enskilda vattentjänster enligt delegationsordning

- ansvarar för att vattentjänstplanen utarbetas samt för uppföljning av planens viljeinriktning och prioriterade åtgärder
- ansvarar för att vid behov initiera revidering av vattentjänstplanens prioriterade åtgärder eller planen i sin helhet
- ansvarar för VA-rådgivning till enskilda fastighetsägare

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden:

- utövar tillsyn över efterlevnaden av miljöbalken
- ansvarar för att lämna underlag för uppföljning av planens viljeinriktning och prioriterade åtgärder till Teknik- och servicekontoret,
- deltar i beredningen av förslag samt genomför sina
- delar i vattentjänstplanen

SEVAB AB

- är utförare och verkställer kommunens skyldigheter som VA-huvudman
- utför utredningar som behövs för att följa vattentjänstplanen
- ansvarar för att lämna underlag för uppföljning av planens viljeinriktning och prioriterade åtgärder till Teknik- och fritidsnämnden.

Den antagna vattentjänstplanen ska vara tillgänglig för allmänhet, organisationer och företag på kommunens och VA-huvudmannens respektive hemsidor.

1.4 Koppling till andra planer

1.4.1 Översiktsplan

Syftet med en översiktsplan är att kommunen ska ha en långsiktig planering av mark, vatten och den byggda miljön. Arbetet med att uppdatera Strängnäs översiktsplan pågår under 2023 och väntas antas under 2024. Planen innehåller inte juridiskt bindande bestämmelser vare sig för myndigheter eller enskilda men har en viktig vägledande funktion. Översiktsplanen ska ligga till grund för beslut i kommunens nämnder och förvaltningar samt andra myndigheter i planerings- och bebyggelsefrågor, tillståndsprövningar och skyddsförordnanden enligt flera andra speciallagar. Planen ska ge en bred och tidig information till kommuninvånarna, företag och organisationer om hur kommunen ser på utvecklingen i olika delar av kommunen och vad som kan komma att hända där i framtiden. Det viktigaste i planen är att alla gemensamt värnar och bidrar till en hållbar utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Den fysiska planeringen ska medverka till en god livsmiljö. Det innebär att planering av mark- och vattenanvändning och utveckling av den befintliga bebyggelsen ska beakta både sociala, kulturella, miljömässiga och ekonomiska aspekter till en helhet. Långsiktig planering som beaktar beräknad befolkningsökning främjar till exempel också ekonomisk tillväxt. Detta ger en stark koppling mellan översiktsplan och vattentjänstplan. Inom våra noder (Strängnäs-Härad, Mariefred-Läggesta, Åkers Styckebruk samt Stallarholmen) visar våra fördjupade översiktsplaner och detaljplaneprogram den mer detaljerade beskrivningen, vilket beskrivs mer i detalj nedan. Vid förfrågningar och detaljplanering ska de

fördjupade översiktsplanerna och dess kartor, tillsammans med eventuella detaljplaneprogram främst användas.

1.4.2 Vattenplan

Vattenplanen beskriver status av Strängnäs kommuns vattendrag och sjöar (vattenförekomster) samt de största miljöproblemen för vatten, tar med andra ord ett helikopterperspektiv över vattenförvaltningen i kommunen. Till vattenplanen kopplar åtgärdslista/handlingsplan starkt till vattenstjänstplanen då allmänna VA-anläggningar och enskilda VA-anläggningar berörs. Vattenplanens åtgärdslista/handlingsplan ska bidra till att Strängnäs kommun uppfyller sitt åtagande till vattenmyndigheternas åtgärdsprogram som i sin tur styrs av EU och Vattendirektivet. Fem länsstyrelser är utsedda av regeringen att vara vattenmyndighet i var sitt vattendistrikt för att täcka hela Sverige till ytan. Strängnäs kommun tillhör Norra Östersjöns vattendistrikt och Vattenmyndigheten ligger i Västerås. Vattenplanen revideras och väntas antas 2024. I vattenplanen finns en direkt kopplad och prioriterad åtgärd att initiera uppströmsarbete för att säkra god slamkvalitet och rent vatten. Arbetet kommer startas upp under 2023 av SEVAB.

1.4.3 Kretslopps- och avfallsplan

Kommunens kretslopps och avfallsplan är reviderad och började gälla den 1:a januari 2023. Den avser all avfallshantering och har i nuvarande version ett starkt fokus på beteendeförändring med mål att minimera uppkomst av avfall, återanvända eller återvinna. Koppling mot vattentjänstplanen finns bland annat avseende delmål för att utreda återföring av växtnäringsämnen från enskilda avloppsfraktioner.

Figur 1. Så förhåller sig de tre planerna

1.4.4 VA-utbyggnadsplan

I dagsläget har Strängnäs kommun ingen VA-utbyggnadsplan. År 2016 fastslog kommunfullmäktige en utbyggnadslista för VA-verksamhetsområden där fyra områden prioriterades. Den listan har dock aldrig synkats med Strängnäs kommuns planprioriteringslista. Det arbetet kommer nu göras i samband med framtagande av VA-utbyggnadsplan som är en prioriterad åtgärd i denna vattentjänstplan.

Syftet med en VA-utbyggnadsplan är att bedöma hur den framtida VA-försörjningen ska ske i områden som idag har enskild VA-lösning. Planen är viktig för samhällsbyggprocessen ur flera aspekter, bland annat för att skapa hållbara tjänster, att hitta samordningsmöjligheter mellan utbyggnadsområden, men också för att säkerställa en god teknisk funktion.

Möjligheten att ordna vattenförsörjning och avlopp, blev från 1 januari 2023 mer flexibel i och med ändring i Vattentjänstlagen (LAV). Syftet med LAV är att skydda människors hälsa och miljön genom att ordna en allmän va-anläggning. Enligt 6 § LAV är kommunen skyldig att bestämma det verksamhetsområde, VO, inom vilket allmänna vattentjänster behöver ordnas och se till en allmän va-anläggning snarast kommer till stånd. I princip ska kommunen bestämma VO när det behövs en samlad lösning för vatten och avlopp för att skydda människors hälsa eller miljön. Innebörden av detta är att i områden med fler än 20–30 fastigheter som ligger samlat måste kommunen vanligtvis bestämma VO. Ett utbyggnadsområde med enskilda VA lösningar ska kunna ersätta behovet av en

allmän VA- anläggning. Vid bedömningen om det finns behov av en allmän vattentjänst ska kommunen ta särskild hänsyn till förutsättningarna att tillgodose behovet av vattenförsörjning och avlopp genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Denna bedömning gäller alla vattentjänster (Vatten, Spill- och Dagvatten) och måste ta hänsyn till exempelvis statusen i vattenförekomster och dricksvattenkvaliteten i området. Kommunerna bör beakta det långsiktiga behovet. När ett beslut om ett nytt verksamhetsområde är beslutat är huvudregeln att alla fastigheter inom detta område ska anslutas till den allmänna anläggningen.

Under 2023 ska arbetet för framtagande av VA-utbyggnadsplan starta med mål att identifiera behovet av vattentjänster i kommunens samtliga områden med sammanhållen bebyggelse. Kartläggning ska göras av tillgängligt kartmaterial samt utdrag ur fastighetsregistret. Endast områden utanför nuvarande verksamhetsområde för VA identifieras. Endast befintliga bostadsbyggnader beaktas, fastigheter med byggrätt enligt detaljplan eller övriga obebyggda tomter beaktas inte. Samråd genomförs alltid med aktuella fastighetsägare och sakägare.

Vattentjänstplanerna ska enligt 6 b § LAV innehålla även en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va- anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall.

Kravet på en bedömning av hur va-anläggningarna påverkas av skyfall innebär inte per automatik att va-huvudmannen får ett ökat ansvar att öka kapaciteten på dagvattenanläggningarna. Det innebär att kommunen behöver se över vad som sker med va-anläggningen vid kraftig nederbörd. I de områden som riskerar översvämningsskador vid kraftig nederbörd behöver kommunen genomföra åtgärder för att leda bort vattnet ytledes till översvämningzoner i stället för att leda allt till rörledningar. Detta ska hanteras i samhällsbyggnadsplaneringen.

2 VA-policy

2.1 Viljeinriktning

Samhällsbyggande innebär planering, byggande, användning och förvaltning av byggnader, infrastruktur, kultur- och naturmiljöer men även främjande av inkluderande, delaktiga och trygga samhällen där människor vill och kan leva. Strängnäs kommun vill med denna policy arbeta för att nå sitt mål att trygga god dricksvattenförsörjning, hushålla med energi, vatten och andra resurser (som t ex växtnäringssämnen) för framtida generationer utan att påverka vare sig människors hälsa eller miljön negativt genom följande viljeinriktning;

- VA-tjänsterna ska hanteras tidigt i planprocessen och vara väl förankrade i den politiska organisationen.
- Samhällsbyggandet behöver både förändras och utvecklas för att kunna erhålla långsiktigt hållbara lösningar för dricksvatten, spillvatten och

dagvatten med hänsyn till hälsa, miljö och ekonomi. Dagvatten- och VA-hantering ska bidra till, inte försvåra att miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten uppnås.

- Genom god service och tillsyn ska kommunen stötta enskilda fastighetsägare, samfälligheter och verksamhetsutövare att verka för att allmänna, gemensamma och enskilda avlopp uppfyller krav på rening och utformning.
- God kommunikation ska föras med allmänhet, enskilda och verksamheter för att bidra till ökad medvetenhet och beteendeförändring i frågor som rör allas vår användning och hushållning med vatten- och avloppresursen.
- En långsiktig avsättning av växtnäringsämnen från avlopp ska säkerställas med hjälp av hållbara och accepterade metoder. Lokala samarbeten för återföring av växtnäringsämnen ska främjas där det bedöms finnas goda förutsättningar.

2.2 Hur vill vi jobba med dagvattenhantering?

Dagvattenhantering har blivit en allt viktigare fråga i samhällsplaneringen och för att arbetet ska bli så effektivt som möjligt är det viktigt att det inom kommunen finns ett arbetsflödesschema som beskriver vem, när och vad som ska göra i såväl tidiga som sena skeden. Hur vi jobbar i samhällsbyggprocessen med dagvattenhantering ska finnas tillgänglig och relevant för samtliga berörda parter vid nyetablering av dagvattenanläggning eller väsentlig ändring av befintlig. Samtliga inblandade ska enkelt kunna ta del av funktionskraven för den aktuella lokaliseringen.

Drift och skötsel av dagvattenanläggningar sker efter det behov som krävs för god funktion (fördröjning, rening och estetiskt). Det finns en tydlig upprättad ansvarsfördelning avseende drift och skötsel mellan TSK och SEVAB. Enkelt jobbar vi efter devisen; ovan vattenlinjen i dagvattenanläggning ligger ansvaret på TSK och under vattenlinjen tar SEVAB vid.

Kommunen prioriterar att markareal säkras för anläggande av översvämningsytor, grön och blå (dagvatten) infrastruktur samt tydliggör hur dagvattnet ska hanteras i samhällsbyggprocessen samt vem som gör vad.

Inom TSK involveras Gata- Parkenheten tidigt i processen vid nyetablering eller annan betydande förändring som påverkar drift och skötsel av allmän platsmark och allmänna dagvattenanläggningar. En anmälan om avloppsanläggning enligt 13 § Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) görs till miljöenheten. Miljöenheten är den lokala tillsynsmyndigheten.

2.3 Hur vill vi jobba med enskilda avlopp?

Strängnäs kommun är en kommun med mycket landsbygd, långa strandlinjer (totalt 44 mil) och tätorter spridda över hela kommunens yta.

Ca 80 % av kommunens invånare är anslutna till det allmänna VA-ledningsnätet, resterande har idag enskilda VA- anläggningar. Det pågår alltjämt en utbyggnad av det allmänna VA-ledningsnätet i kommunen, dels i form av nya exploateringar men även i form av anslutning av befintlig bebyggelse. För många områden kan det vara mer samhällsekonomiskt med enskild VA- anläggning om det kan göras utan risk för negativ påverkan för människors hälsa eller miljön.

I samband framtagandet av denna vattentjänstplan inkom från såväl tjänstemannalinen som politiken en vilja att vi ska tänka och jobba klimatsmart, hushålla och återanvända vattenresursen och växtnäringsämnen i den mån det är möjligt. Effektiv ärendehantering av enskilda avlopp för både fastighetsägaren som miljöenheten är eftersträvsvärt. Det ska fortsatt finnas kostnadsfri VA-rådgivning till fastighetsägare med enskilda VA-lösningar.

Det framkom också att det är viktigt att om fler privata VA-samfälligheter kommer till stånd så bör det utredas och klargöras vilka krav VA-huvudman kan och bör ställa för ett eventuellt framtida övertagande av annans VA-ledningsnät inklusive anläggning.

TSK tillsammans med SBK och SEVAB jobbar tillsammans för kretslopp av växtnäring och hushållning med vatten. Kretslopp av växtnäringsämnen kommer utredas enligt beslutat delmål i kretslopps- och avfallsplanen.

3 Lagstiftning

3.1 Lag om allmänna vattentjänster (LAV)

Grunden för LAV är att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas ur ett långsiktigt perspektiv med hänsyn till både miljö och människors hälsa.

Vattentjänstlagen reglerar ansvar mellan kommunen, vattentjänstutföraren och den som konsumerar vatten (t ex ett hushåll). Det finns rättigheter och skyldigheter för alla parter. Lagen ställer krav men är också ett hjälpmedel för att använda anläggningen på rätt sätt.

Nytt från 1 januari 2023 är att vid bedömningen av behovet om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang (allmänt verksamhetsområde (VO)) ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön.

3.2 Vattendirektivet

Vattenförvaltningsarbetet enligt EU:s ramdirektiv för vatten bedrivs i 6-årscykler där varje cykel avslutas med beslut om förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer samt åtgärdsprogram med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Miljökvalitetsnormer är bestämmelser om vattenkvaliteten. Vid planläggning och i andra ärenden enligt plan- och bygglagen (PBL) ska miljökvalitetsnormer alltid följas. Norra östersjöns vattenmyndighet har beslutat om dessa styrdokument riktade till berörda kommuner däribland Strängnäs kommun.

Vattenmyndigheten beskriver utmaningen själv såhär: "*Norra Östersjöns vattendistrikt är det mest tätbefolkade av Sveriges vattendistrikt, vilket innebär att det är ett relativt sett högt påverkanstryck på vattenförekomsterna i distriktet. Det vatten som tar emot avlopp från en kommun kan vara källa till dricksvatten för en annan. Vattenfrågorna måste därför hanteras i ett större perspektiv än bara en enskild verksamhetsutövare eller en enskild kommun. Om vi verkligen ska följa vattendirektivets budskap om att vatten är ett arv som ska försvaras och bevaras för framtida generationer så behöver åtgärdstakten öka. De administrativa styrmedelsåtgärderna i åtgärdsprogrammen måste leda till fler och effektivare fysiska åtgärder i vattenförekomsterna.*"

3.3 Miljöbalken (MB)

Enligt MB ska avloppsvattnet avledas och renas eller tas omhand på annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Till definition avloppsvatten betraktas också allt dagvatten som leds bort inom ett detaljplaneområde och som inte kommer från en eller enstaka fastigheter som avloppsvatten. Ligger detaljplaneområdet utanför ett VO för dagvatten gäller de regler och det ansvarsförhållande som MB anger. Att släppa ut avloppsvatten till recipient efter dagvattenanläggning kräver till exempel anmälan om dagvattenanläggning till miljöenheten.

3.4 Plan- och bygglagen (PBL)

PBL ger kommunen ansvar att i översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras för framtida generationer. PBL ger möjlighet till kommunen att ange förutsättningar för utveckling och bevarande av vissa områden eller för en viss fråga av allmänt intresse. Med stöd av PBL kan mark för nödvändiga anläggningar och anordningar som behövs för allmänna ändamål reserveras för att marken som ska bebyggas ska kunna bli lämplig. PBL ger också möjlighet för kommunen att lösa in mark som ska vara allmän plats och sådan mark som behövs för annat än enskilt bebyggande det vill säga är av allmänt intresse. Det skulle t ex kunna vara reservering av låglänt mark för hantering av skyfall i tätbebyggt område.

4 Nulägesbeskrivning

4.1 Allmänna VA-tjänster

I likhet med annan infrastruktur ger en väl utformad VA- anläggning nödvändiga förutsättningar för samhällsutveckling och hållbart utnyttjande av resurser. Att låna, förädla och bevara naturresurser är ett långsiktigt och ansvarsfullt uppdrag som återspeglas i VA-huvudmannens arbete.

Den allmänna VA-försörjningen handlar framför allt om de tre vattentjänsterna dricksvatten, spillvatten och dag- och dränvatten.

Dricksvatten är allt vatten som är avsedd för dryck, matlagning eller beredning av livsmedel, oberoende dess ursprung och hur det har tillhandahållits.

Spillvatten från hushåll, kontor, serviceinrättningar, industri och handel. Det är allt som människan spolar ner i våra avlopp genom till exempel toaletten, diskhon, dusch och tvätt. Rening av spillvatten sker i kommunala avloppsreningsverk.

Dagvatten är regnvatten och smältvatten som avrinner på ytan i den urbana stadsmiljön. Dagvattnet avleds oftast i separata ledningar i gatan till närmaste sjö eller vattendrag. Innan utsläpp till recipienten sker en reduktion av föroreningshalter i dagvattnet genom särskilda anläggningar. På vägen till recipienten är det vanligt att dagvatten fördröjs i olika steg innan det når utsläppspunkten.

Dräneringsvatten från fördröjningsanläggningar i gatumark, från mark runt husgrunder och annan mark som dräneras. Avleds oftast till de allmänna dagvattenledningarna.

Spill- dag- och dränvatten definieras tillsammans under samlingsnamnet avloppsvatten.

4.1.1 Befintlig Dricksvattenförsörjning

Dricksvatten är det mest kontrollerade av alla livsmedel. Livsmedelsverket är den svenska myndighet som formulerar nationella föreskrifter, baserade på reglerna inom EU, för dricksvattnets innehåll av olika ämnen. Föreskrifterna innehåller bland annat gränsvärden för olika ämnen.

"Strängnäs kommuns dricksvatten produceras i Stockholm och Norsborgs vattenverk"

Ca 80 % av kommunens drygt 39 000 invånare får sin dricksvattenförsörjning tillgodosedd via det allmänna dricksvattnenätet. Sedan 2008 köps dricksvatten från Norsborgs vattenverk som ägs av Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) och ligger i Botkyrka kommun. Vattenverket är ett av Nordens största och försörjer ca 1 miljon människor med dricksvatten från 11 kommuner. Inom Strängnäs kommun distribueras dricksvattnet till de olika kommundelarna via överföringsledningar. I och med avtalet med SVOA har SEVAB säkerställt den

framtida dricksvattenförsörjningen till kommunen under lång tid framöver. Gentemot andra kommuner har SEVAB redan tagit dessa investeringar vilket är positivt ur ett taxeperspektiv för kommunen.

Enligt gällande avtal med SVOA har Strängnäs kommun rätt till ett uttag om 12 000 m³/dygn på årsbasis samtidigt som ett maxdygnsflöde om 15 000 m³/dygn får förekomma. Avtalet ställer också krav på att Strängnäs kommun kan tillgodose en reservvattenförsörjning till VA-kollektivet (alla anslutna till det allmänna VA-ledningsnätet och tillhörande anläggningar) i kommunen via Gorsingeholms reservvattenverk.

"Reservvattenverket i Gorsinge ska kunna leverera dricksvatten till VA-kollektivet inom 8 timmar"

I Gorsingeholm söder om Strängnäs tätort finns ett reservvattenverk som i händelse av leveransavbrott från Norsborgs vattenverk nyttjas som dricksvattenproducerande anläggning. Det pågår arbete för att inrätta vattenskyddsområde både på land och den del av Mälaren som berörs.

"Ringmatning av dricksvatten mellan fyra tätorter minimerar driftstopp"

Dricksvattenförsörjningen inom kommunen har genom åren utvecklats för att öka leveranssäkerheten. Idag är de flesta tätorter sammankopplade mot en ringledning som ger SEVAB förutsättningar att kunna bibehålla försörjningen i händelse av driftavbrott. Till ringledningen finns tre vattentorn kopplade med en total volym som motsvarar ett dygnsmedelförbrukning. För områden som inte är anslutna mot ringledningen arbetar SEVAB med att anlägga lågreservoarer i syfte att öka leveranssäkerheten lokalt.

4.1.2 Befintlig Spillvattenhantering

Omkring 80 % av invånarna i Strängnäs kommun får sin avloppshantering tillgodosedd via det allmänna avloppsledningsnätet. Idag finns två större avloppsreningsverk, Strängnäs reningsverk (SARV) och Mariefreds reningsverk (MARV). Drygt 80 % av belastningen hanteras i SARV och resterande 20 % i MARV. Sedan 2017 finns ett inriktningsbeslut från SEVABs styrelse 2017-06-14 och i KF 2018-05-28 som innebär att Mariefreds reningsverk läggs ner och ersätts med en överföringsledning till Strängnäs reningsverk. Parallellt kommer stora investeringar att genomföras i Strängnäs reningsverk i form av ombyggnation och modernisering. Vid årsskiftet 2022/2023 så färdigställdes nybyggnationen av en rötchammare för biogasproduktion vid SARV. Om och tillbyggnationerna genomförs för att kunna hantera den ökade belastningen från Mariefred i kombination med den prognosticerade befolkningsökningen i kommunen.

"Nära hälften av inkommande vatten till avloppsreningsverken är tillskottsvatten"

VA-ledningsnätet i Strängnäs har byggts ut sedan slutet av 1800-talet och har idag en sammanlagd längd på ca 100 mil med 87 tillhörande pumpanläggningar.

Spillvattenledningsnätet i Strängnäs blir kraftigt påverkat av tillskottsvatten i samband med nederbörd och snösmältning. Tillskottsvatten medför källaröversvämningar, ökade energikostnader, minskad möjlighet till nyanslutningar och störningar i processerna på reningsverket samt bräddning av avloppsledningsnätet. Källan till tillskottsvatten är ledningsnätets utformning och status på båda sidor om förbindelsepunkt (som är punkten mellan fastighet och allmänt VA-ledningsnät). Hur mycket det allmänna VA-ledningsnätet påverkas av brister innanför förbindelsepunkt inne på fastighetsägarens sida är okänt. Samtliga av kommunens tätorter har avloppssystem med äldre ledningar som också är i äldre skick. Kombinerade system, när det inte finns duplikatsystem, är också en källa för tillskottsvatten.

"Nuvarande förnyelsetakt ligger på 0,72 %"

Förnyelsestrategin för VA-ledningsnätet definieras i VA-huvudmannens/SEVABs reinvesteringsplan. Drivkraften bakom föreslagna åtgärder i reinvesteringsplanen är framförallt förnyelsebehovet i befintligt VA-ledningsnät men det kan också vara behovet av kapacitetshöjande åtgärder eller flytt av befintliga VA-ledningar i samband med exploateringsprojekt.

"Avloppsslammet återförs som växtnäring till åkermark och energiskog"

Vid Mariefreds avloppsreningsverk(MARV) finns en slamhantering i form av fyra växtbäddar. Slammet stabiliseras och pumpas från avloppsreningsverket upp till växtbäddarna. Slammet avvattnas och vattnet pumpas då tillbaka till avloppsreningsverket. När växtbädden har fyllts upp så får bädden vila i ett år medan avvattning fortsätter. Tömning av växtbädden sker i genomsnitt med en bädd per år och utförs av en extern part. Slammet som håller lämplig kvalitet enligt gällande regelverk återförs som växtnäring till jordbruksmark och energiskog. MARV kommer läggas ned 2026/2027 och all slamhantering kommer efter nedläggningen att hanteras via SARV.

I dagsläget är inget avloppsslam i Strängnäs kommun Revaq-certifierat. Revaq är ett certifieringssystem med syfte att minska risken för oönskade ämnen till avloppsreningsverk, slam och recipienten. I vattenplanen finns en direkt kopplad och prioriterad åtgärd att initiera uppströmsarbete för att säkra god slamkvalitet och rent vatten. Arbetet kommer startas upp under 2023 av SEVAB.

De klimatscenarier som målas upp för kommande 100-årsperiod innebär stora påfrestningar på samhällets förmåga att avleda ökande nederbörds mängder och dränera bebyggelsen.

2022 togs en skyfallsanalys fram för Strängnäs kommun som ett första steg i att översiktligt kartlägga hur vattnet rinner och var marköversvämning uppstår i samband med skyfall. Kommunen har valt att studera fyra extrema regnhändelser; 100-årsregn, 200-årsregn och 500-årsregn(klimatfaktor 1,3), samt Gävleregnet som föll över Gävle sommaren 2021. Inom ramen för skyfallskarteringen etableras även hydrauliska ledningsnätmodeller för

tätorterna Strängnäs, Stallarholmen, Åker Styckebruk och Mariefred. Syftet med etablering av ledningsnätsmodellerna är, utöver att ge en mer rättvisande bild av översvämningssituationen vid skyfall, att utgöra ett underlag för fortsatt arbete med utveckling av kommunens VA-arbete. För en första överblick av ledningsnätets kapacitet har ett 5-årsregn simulerats för berörda områden.

4.1.3 Befintlig Dagvattenhantering

Inom allmänt verksamhetsområde för dagvatten ansvarar SEVAB för dagvattenhanteringen enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV). SEVAB är dock inte huvudman för alla dagvattenanläggningar inom verksamhetsområdet. Dagvattenanläggningar som enbart hanterar dagvatten från gator, allmän platsmark, enstaka fastigheter eller naturområden är exempel på anläggningar som inte ingår i den allmänna dagvattenanläggningen.

Utanför verksamhetsområdet är det den enskilde fastighetsägaren som ansvarar omhändertagande och avledande av dagvatten. Myndigheter och kommuner har skyldighet att bland annat beakta klimataspekter och ange de risker som finns i ett område i enlighet med Plan och bygglagen (PBL) i samband med planläggning. VA-huvudmannen ansvarar för att hantera de "normala" regnen och kommunen ansvarar för de intensivare, extrema regntillfällena.

Inom detaljplanerat område har kommunen ansvaret att säkerställa att ett 100-årsregn kan hanteras utan att skada byggnader eller utgöra risk för människors hälsa eller miljö. I Mariefred, Åker och i centrala Strängnäs har det under senaste 5 åren inträffat extrema regn, vilket orsakade källaröversvämningar och andra skador för fastighetsägare. Slottsbrinken i Mariefred drabbades hårt i september 2015 och fastigheter på Tosterö i juli 2016. Under maj 2021 drabbades delar av Strängnäs tätort hårt men även andra tätorter som Åkers Styckebruk.

Äldre bostadsbebyggelse och befintlig höjdsättning av vägar är inte planerade att klara av att hantera ett skyfall och dessutom har funktionskrav, lagstiftning och standard ändrats över tid. Befintligt dagvattensystem består till stor del av rännstensbrunnar och ledningar, så kallade slutna system, som har begränsad kapacitet i jämförelse med moderna system som innehåller öppna dagvattenlösningar såsom exempelvis diken och dammar. Befintligt dagvattensystem har inte kapacitet att avleda ett skyfall och är till stor del anlagt på 60–70 talet och är inte dimensionerat enligt dagens gällande riktlinjer och funktionskrav.

En prioriterade åtgärd i vattentjänstplanen är att ta fram en plan för dagvattenhantering och revidera dagvattenpolicyn som är från 2007. Dimensionerings- och reningskrav enligt gällande lagstiftning och riktlinjer förtydligas samt ansvarsfördelning för drift och underhåll dokumenteras. I samband med stadsutveckling genomförs dagvattenutredningar där dagvattensystemen utformas för att uppfylla VA-huvudmannens och kommunens funktionskrav enligt bland annat Svenskt Vattens publikationer samt med hänsyn till recipientens behov av reningsåtgärder.

Naturvatten behöver hanteras separat och inte via det allmänna dagvattenledningsnätet

Naturvatten ska inte ledas till det allmänna dagvattenledningsnätet, avledning ska istället planeras i diken förbi det allmänna dagvatten-ledningsnätet. I Strängnäs kommun har ofta öppna diken kulverterats och bebyggelsen utformats så det är idag inte möjligt att separera naturvatten och dagvatten. Fördröjning av naturvattenflödet behöver ske högre upp i avrinningsområdet för att minimera att bli kapacitetstjuv i det allmänna VA-ledningsnätet.

”Skötsel saknas för flera av de allmänna dagvattenanläggningarna”

I kommunen finns det dammar, magasin och infiltrationsytor som utgör dagvattenanläggningar. TSK och SEVAB har muntlig överenskommelse om att TSKs ansvar ligger ovan vattenlinjen i dagvattenanläggningen (skötsel av gräs t ex) och SEVAB har under vattenlinjen (in- och utlopp, kulvert etc). Kommunen via TSKs drift och skötsel ansvarar för funktionen av ca 2500 gatubrunnar. Det underhåll som sker görs på redan kända problemområden där igensättningar är vanligare. I samband med exploateringar tillkommer nya dagvattenanläggningar varje år, i snitt mellan två till fyra stycken, Varje år tillkommer också flera kilometer nya svackdiken eller makadamdiken i anslutning till vägområdena i exploateringarna, också dagvattenanläggning.

När det gäller nya dagvattenanläggningar och dess reningsgrad tillämpas *icke-försämringsprincipen*. Detta innebär att varken flöde eller föroreningar ska öka efter exploatering. I områden som ska exploateras och som tidigare varit ängs-, skogs- och åkermark kan det vara svårt att uppnå detta. Då måste en tidig bedömning om huruvida planerad dagvattenhantering uppnår tillräcklig reningsgrad utföras. Bedömningen baseras på den aktuella recipientens känslighet.

En målsättning med dagvattenhanteringen är att den, om möjligt, ska bidra till områdets estetiska värde. Detta genom att dagvatten hanteras i öppna system. Den långsiktiga avsikten är att minska föroreningsbelastningen från dagvatten och förbättra förhållandena i Mälaren. Genom att i större utsträckning använda öppna dagvattensystem kan dagvattnet renas och fördröjas, och skyfall hanteras, i ett och samma system.

4.2 Enskilt vatten och avlopp

4.2.1 Dricksvatten

Den viktigaste skillnaden mellan allmän och enskild vattenförsörjning är att den allmänna vattenförsörjningen regleras i författning medan enskild vattenförsörjning regleras genom allmänna råd. En författning ska följas medan allmänna råd talar om vad man bör göra. Ansvaret för information och rådgivning för enskilda dricksvattenanläggningar ligger på Livsmedelsverket. De vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller har ett vattenuttag som

överskrider 10 m³/dygn eller livsmedelshanterande verksamheter lyder under Livsmedelsverkets föreskrifter 2022:12 och ska enligt vattenförvaltningsförordningen ges långsiktigt skydd. Det finns flera enskilda vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller tar ut över 100 m³/dygn såsom t ex Gesta, Edsala vattenverk, Kungshagens samfällighetsvattenverk och Ringsö samfällighetsförening. Miljöenheten har en kontrollplan för dessa.

Kungshagens samfällighets vattenverk har redan ett vattenskyddsområde. Inom Kungshagens samfällighet har dock arsenik påvisats i dricksvattnet, adsorptionsfilter är installerad, förutsättningar för kommunalt VA kan vid behov behöva utredas.

För enskilda vattentäkter inom kommunen som inte omfattas av Livsmedelsverkets föreskrifter 2022:12, finns i nuläget ingen samlad kunskap med avseende på vattentillgång och vattenkvalitet. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har ett nationellt brunnsregister där fastighetsägare uppmuntras att anmäla enskilda dricksvattenbrunnar. En mindre utredning av prioriterade enskilda dricksvattenbrunnar avseende teoretisk risk att påträffa förekomst av PFAS har genomförts 2020 och visade då låga halter. Tidigare erbjöds barnfamiljer med egen dricksvattenbrunn provtagning av dricksvattnet på kommunens bekostnad. Detta är borttaget sedan många år. Livsmedelsverket rekommenderar barnfamiljer att ta prover årligen.

4.2.2 Spillvatten

"Krav ställs på avloppsanläggningen avseende miljö- och hälsoskydd"

I Strängnäs kommun finns cirka 5000 enskilda avloppsanordningar. Avloppsanordningar som är gamla och har brister i sin reningsfunktion medför att näringsämnen läcker till sjöar och vattendrag, vilket bidrar till övergödningssproblemen. Smittämnen från dåligt renat avloppsvatten kan även förorena närliggande enskilda vattentäkter. Kommunen har två roller, både en rådgivande roll till fastighetsägaren, vilket ges av teknik- och servicekontoret idag samt som tillståndsprovande myndighet för enskilda avlopp, via miljöenheten på samhällsbyggnadskontoret. För att identifiera och få åtgärdat bristande avloppsanordningar genomförs tillsyn av Miljöenheten. Vid en tillståndsprovning görs en enskild bedömning av föreslagen avloppsanordning och krav på rening ställs, för så kallad normal eller hög skyddsnivå avseende miljöskydd, beroende på hur omgivningen ser ut. Det kan även ställas krav på hög skyddsnivå utifrån smittskyddssynpunkt om det till exempel är nära till en dricksvattenbrunn eller badplats. Problem med bristande avloppsanordningar har uppmärksamrats vid genomgång av de äldre anläggningarna som t ex i så kallade omvandlingsområden. Tidigare fritidshusområden där boendeformen förändras från säsonsboenden till året-runt bostäder men där avloppslösningarna inte förbättras för att tillgodose den ökade belastningen. Kommunen har i en tidigare kartläggning, i samråd med SEVAB, analyserat vilka av dessa omvandlingsområden som på sikt måste uppgradera reningsfunktion enskilt eller allmänt.

Det finns en viljeinriktning att långsiktig avsättning av växtnäringsämnen från avlopp ska säkerställas. Lokala samarbeten för återföring av växtnäringsämnen ska främjas där det bedöms finnas goda förutsättningar.

4.2.3 Dagvatten

Om en fastighet inte ansluts till det kommunala dagvattennätet och därför inte får någon förbindelsepunkt kan det krävas åtgärder utöver den naturliga infiltrationen för att kunna ta hand om dagvattnet. Det rör sig då om olika former av lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) som till exempel fördröjningsmagasin, svackdiken, regnbäddar.

5 Strategisk VA-planering

I översiktsplanen framgår bland annat att kommunen ska ta fram en övergripande klimat- och sårbarhetsanalys för att identifiera och analysera risker kopplat till klimatförändringar samt ge konkreta åtgärdsförslag som underlag till fortsatt planering. Extremväder som orsakar översvämningar samt störningar i dricksvattenförsörjning och avloppsledningsnät bör särskilt analyseras.

Det finns behov att identifiera möjliga framtida grundvattentäkter där stora uttag av dricksvatten kan ske för en hållbar dricksvattenförsörjning över tid.

I lagförändringen står det att i Vattentjänstplanen ska det redogöras för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA anläggningarna ska kunna fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall. Ambitionen är att kommunerna ska styra mot en helhet i sin planering.

Kravet på en bedömning av hur va-anläggningarna påverkas av skyfall innebär inte att va-huvudmannen får ett ökat ansvar att öka kapaciteten på dagvattenanläggningarna. Det innebär snarare att kommunerna behöver se över vad som sker med va-anläggningen vid kraftig nederbörd. I de områden som riskerar översvämningsskador vid kraftig nederbörd behöver kommunen genomföra åtgärder för att leda bort vattnet ytledes till översvämningzoner i stället för att leda allt till rörledning. Detta behöver hanteras i samhällsplaneringen.

Sedan 2018 finns det en vattenplan med åtgärdsbilaga för Strängnäs kommun, vattenplanen revideras under 2023/2024 och kopplar såväl till översiktsplan som till denna vattentjänstplan. Allt hänger ihop, vattnet känner inga gränser.

SEVAB ska producera och distribuera dricksvatten, avleda och rena avloppsvatten samt processa och förädla dess restprodukter på ett hållbart sätt. Prioriterade uppgifter är att förstärka och uppgradera befintliga VA-anläggningar så att de klarar dagens och framtidens behov vad gäller kapacitet och kvalitet samt utbyggnad av VA-anläggningar i nya områden.

Upprustning och reinvesteringar i VA- anläggningar prognosticeras att vara i fokus under flera år framöver för att möta dagens och framtidens krav. Samtidigt förespås en fortsatt stor inflyttning och samhällsutveckling i kommunen vilket leder till ett parallellt investeringsbehov i VA-utbyggnad.

Med bakgrund av detta har SEVAB tagit ett antal strategiska initiativ inom de senaste åren. Beslut som alla tar sin bäring mot de yttre krav som ställs på VA-huvudmannen. Som verktyg för att beskriva och sammanställa SEVABs strategiska arbete har en strategisk plan tagits fram. Beslut som tagits är bland annat att starta uppströmsarbete, lägga ned MARV och uppgradera SARV.

Länsstyrelsen arbetar fram en regional vattenförsörjningsplan för Södermanlands län. Planen ska belysa regionalt betydelsefulla vattenresurser för nutida och framtida vattenförsörjning. Planen kommer att titta på länets tillgängliga vattentillgångar, användningen inom olika områden, och vilken påverkan och vilka risker som vattenförsörjningen står inför. Fokus är främst den allmänna vattenförsörjningen men inkluderar även enskild vattenförsörjning, och inkluderar användning inom och påverkan från olika sektorer. Underlaget kan sedan användas som stöd vid kommunernas översikts och detaljplanering och i länsstyrelsens arbete med vattenförvaltning för att säkra tillgången på vatten av god kvalitet. Planen ska också bidra till att stärka förmågan att planera för vattenanvändning i ett förändrat klimat, och bidra till arbetet med att motverka och hantera krissituationer kopplade till vattenförsörjningen (länk till Länsstyrelsens hemsida).

Strängnäs kommun är involverad i flertal av de åtgärder som antagits i Södermanlands åtgärdsprogram för miljön, de tydligaste kopplingarna till denna vattentjänstplan är *Utreda kunskapsläget regionalt avseende hållbar återföring av växtnäring från enskilda avloppsfunktioner* (Hållbart Samhälle 1) samt *Reningsinsatser dagvatten för redan hårdgjorda ytor nära vatten* (Livskraftiga Vatten 2).

5.1 Prioriterade åtgärder

- 5.1.1 Fortsatt inrättande av vattenskyddsområde för Gorsinge reservvattentäkt (ansvar: SEVAB medansvar: TSK, SBK, MEX) Arbetet drivs i arbetsgrupp och följs upp av fastställd styrgrupp**

För att ta trygga vårt viktigaste livsmedel, dricksvatten, behöver kommun och bolag arbeta tålmodigt och transparent för att skydda reservvattentäkten nuvarande men också framtida nyttjande som dricksvattentäkt

- 5.1.2 Sårbarhets- och klimatanalys tas fram för att identifiera Strängnäs kommuns översiktliga prioriteringar när det gäller krisberedskap inkluderat vatten- och avloppsförsörjning (KS/SBK tillsammans med TSK och SEVAB) arbetet startar upp under 2024 senast**

I översiktsplanen framgår bland annat att kommunen ska ta fram en övergripande klimat- och sårbarhetsanalys för att identifiera och analysera risker kopplat till klimatförändringar samt ge konkreta åtgärdsförslag som underlag till fortsatt planering. Extremväder som orsakar översvämningar samt störningar i dricksvattenförsörjning och avloppsledningsnät bör särskilt analyseras.

- 5.1.3 Ta fram en VA-utbyggnadsplan (ansvar: TSK, SBK, SEVAB) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 2024**

Under 2023 ska ett arbete initieras för att identifiera behovet av vattentjänster i kommunens samtliga områden med sammanhållen bebyggelse, se kap 1.4.4

- 5.1.4 Upprätta en prioriteringslista för den allmänna VA- anläggningens funktion vid skyfall (ansvar: SEVAB med hjälp av TSK) Arbetet initieras 2023 och följs upp under 2024**

Skyfallskartering togs fram under 2022 för tätorterna Strängnäs, Stallarholmen, Åker och Mariefred. Syftet med etablering av ledningsnätmodellerna är, utöver att ge en mer rättvisande bild av översvämningssituationen vid skyfall, att utgöra ett underlag för fortsatt arbete med utveckling av kommunens VA-arbete.

- 5.1.5 Ta fram en drift- och skötselplan för de allmänna dagvattenanläggningarna (SEVAB med hjälp av TSK) Arbetet ska vara klart 2024**

Drift och skötsel av dagvattenanläggningar sker efter det behov som krävs för god funktion (fördröjning, rening och estetiskt). Det finns en tydlig upprättad ansvarsfördelning avseende drift och skötsel mellan TSK och SEVAB.

- 5.1.6 Ta fram en plan för dagvattenhanteringen i samhällsbyggnadsprocessen samt revidera dagvattenpolicy (TSK med hjälp av SEVAB och SBK) Arbetet startar upp under 2023 och följs upp 2024**

I planen ska dimensionerings- och reningskrav enligt gällande lagstiftning och riktlinjer förtydligas samt ansvarsfördelning för drift och underhåll dokumenteras, arbetssättet tillämpas till stor del redan i dagsläget.

6 Kommunen antar icke betydande miljöpåverkan

Vi har antagit att vattentjänstplan för Strängnäs kommun i denna första version inte medför en betydande miljöpåverkan enligt bestämmelserna i 6 kap. 4–6 §§ miljöbalken och 2–4 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966). Skäl till det är framförallt vattentjänstplanens innehåll som är av strategisk och orienterande karaktär med viljeinriktningar. Till vattentjänstplanen kopplas även VA-policy och en VA-utbyggnadsplan (finns inte idag men är en prioriterad åtgärd att ta fram).

Ordlista

LAV Lag om allmänna vattentjänster/Vattentjänstlagen

VA vatten och avlopp

VA- anläggning en anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av bortledning av (bl.a.) spillvatten och dagvatten från områden med samlad bebyggelse

Dagvattenanläggning se ovan, för dagvatten

VA-huvudman ansvar att uppfylla kommunens uppdrag enligt LAV

LAV Lag om (2006:412) om allmänna vattentjänster

VA-kollektiv anslutna äger gemensamt de allmänna (kommunala) VA- anläggningarna

VO allmänt verksamhetsområde

TSK Teknik- och servicekontoret

SBK Samhällsbyggnadskontoret

SEVAB SEVAB Strängnäs Energi

Växtnäringsämnen fosfor, kväve, kalium m fl som finns i avloppet

FMH Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

MB Miljöbalken

PBL Plan- och bygglagen

Enskild VA- anläggning enskild som har egen lösning för avlopp t ex ett hushåll

SVOA Stockholm Vatten och Avfall AB

SARV Strängnäs avloppsreningsverk

MARV Mariefreds avloppsreningsverk

Tillskottsvatten sådant vatten som inte hör hemma i avloppsledningsnätet som t ex naturvatten, grundvatten och dagvatten

Naturvatten grund- och ytvatten från naturmarker (tex skogsmarker, våtmarker och ångar)

Brädda när det blir för mycket vatten och för hårt hydrauliskt tryck in till avloppsreningsverket,

tex större regn, finns det punkter på ledningsnätet där vattnet släpps ut

Revaq ett certifieringssystem med syfte att minska flödet av oönskade ämnen till avloppsreningsverk

Uppströmsarbete att kartlägga utsläpp av oönskade ämnen samt att vidta åtgärder så att dessa utsläpp minimeras

LOD Lokalt omhändertagande av dagvatten

Duplikatsystem Avloppssystem där spillvatten och dagvatten avleds i skilda ledningar

Klimatfaktor Ett värde som används för att beräkna hur klimatförändringar väntas inverka på exempelvis nederbördsmängden och avser en viss tidpunkt i framtiden, beräknas utifrån ett eller flera scenarier

Förbindelsepunkt ansvarsgräns mellan kommunens VA-ledningar och fastighetsägarens VA-ledningar inne på fastigheten

Miljötillstånd För att få bedriva miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet krävs ofta tillstånd enligt miljöbalken

VSO vattenskyddsområde

Vattendirektivet syftar till att skydda och förbättra EU:s alla vatten

Vattenmyndigheterna samordnar Sveriges arbete för bättre vatten

Vattenförekomst specifik vattensamling av en viss geografisk storlek

Recipient det vattendrag, sjö eller hav som tar emot avloppsvatten och andra vattenutsläpp

Grundvattentäkt vatten som infiltreras långsamt via marklager och blir sedan en källa för dricksvattenproduktion

Råvatten är det vatten som via behandling i vattenverk blir ett godkänt livsmedel, dricksvatten

Handläggare

Eddie Lundgren
0152-293 30
Emma Denbaum
0152-292 47

Beslut enligt delegationsordningen för miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Yttrande på samrådshandling Vattentjänstplan och VA-policy

Beslut

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att

1. Ställa sig bakom förvaltningens synpunkter och utlåtande som svar på remissen och delge detta till Teknik- och fritidsnämnden

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Vattentjänster, så definierar vi i Sverige vattenförsörjning och avlopp. Den 1:a januari 2024 ska samtliga kommuner i Sverige ha upprättat en Vattentjänstplan enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Planen ska ge en samlad bild av det VA-arbete som görs i kommunen och skapa goda förutsättningar för att planering och utveckling av samhället genomförs på ett hållbart och samhällsekonomiskt försvarbart sätt. Grunden för Vattentjänstlagen är att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas ur ett långsiktigt perspektiv med hänsyn till både miljö och människors hälsa. Vattentjänstlagen reglerar ansvar mellan kommunen, vattentjänst-utföraren och den som konsumerar vatten (t ex ett hushåll). Det finns rättigheter och skyldigheter för alla parter. Lagen ställer krav men är också ett hjälpmedel för att använda anläggningen på rätt sätt. Utöver det finns det ingen detaljerad reglering om vad en vattentjänstplan ska innehålla, det behöver anpassas efter den specifika kommunens behov.

Syftet med en VA-policy är att på en övergripande nivå beskriva hur Strängnäs kommun ska arbeta för att nå sitt mål att trygga såväl god dricksvattenförsörjning som hushålla med energi och vatten samt tillvaratagande av växtnäringsämnen utan att påverka vare sig människors hälsa eller miljön negativt. Det här är en global utmaning och vi i Strängnäs kommun antar utmaningen lokalt, på vår hemmaplan.

VA-policy och vattentjänstplanen ska genom koppling mot bland annat översiktsplan, kretslopps- och avfallsplan samt vattenplan bidra till en tydlig

målstyrning för att Strängnäs kommuns vattenförvaltning är hållbar över tid. Det betyder att vi planerar och bygger vårt samhälle utifrån hushållningsprincipen för våra resurser energi, vatten och återvinningsbara fraktioner.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har av Teknik- och fritidsnämnden fått två remisser att yttra sig över, VA-policy och Vattentjänstplan, där nämnden väljer att yttra sig över båda remisserna i samma svar då vi anser då hör ihop så tätt. Yttrandet är dock i vissa avseenden uppdelat mellan VA-policyn och Vattentjänstplanen så det tydligt framgår vilka synpunkter som är till vilken plan.

Föreslaget yttrande från förvaltningen på föreslagen Vattentjänstplan

Den kommande versionen av Vattentjänstplanen beskriver kommunens hantering av den enskilda VA-anläggningen likväl kommunens allmänna VA-anläggningar. Den upplevs konkret, där det framgår vilka förutsättningar det finns för kommunens hantering av VA-anläggningar, lagstiftning samt prioriterade åtgärder.

Utifrån *ett strategiskt planeringsperspektiv*, så stämmer beskrivningen av Översiktsplanen. Samhällsbyggnadskontoret och Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden för dock diskussioner om att i direkt efter Översiktsplanen antagits påbörja en översyn av de fördjupade översiktsplanerna (inget fattat beslut finns ännu om översynen men planeras föreslås i samband med antagandet av Översiktsplanen). Det vore därför fördelaktigt om Vattentjänstplanen kompletteras med detta, så att texten hålls aktuell under längre tid. Förslag på tillägg i stycket om översiktsplanen, alternativt som inforuta kan vara: *”När Översiktsplanen antagits finns planer på att integrera de fördjupade översiktsplanernas markanvändningskartor i Översiktsplanen för att skapa en mer sammanhållen översiktsplaneprocess. Detta innebär därmed att de fördjupade översiktsplanerna under kommande år kan försvinna som separata planhandlingar och istället integreras direkt i Översiktsplanen. Fram till dess är det viktigt att Översiktsplanens ställningstaganden beaktas om planering föreslås inom utpekade FÖP-utvecklingsområden”*

Vidare vore det fördelaktigt om arbetet med att identifiera vattentjänster i kommunens samtliga områden med sammanhållen bebyggelse kan påskyndas och integreras i kommande versioner av vattentjänstplanen. Det är ett viktigt underlag för kommunens övriga strategiska planering och skulle kunna vara ett viktigt underlag även i kommande översiktsplan som just nu uppdateras. Om detta inte hinns med under Översiktsplanens revideringsprocess kan en alternativ lösning i Översiktsplanen vara att skriva en tydlig hänvisning till vattentjänstplanen och att den framöver kommer peka ut vart behoven finns.

I delavsnitt 2.2 *”Hur vill vi jobba med dagvattenhanteringen”* i vattentjänstplanen finns följande text med: *” Hur vi jobbar i samhällsbyggprocessen med*

dagvattenhantering ska finnas tillgänglig och relevant för samtliga berörda parter vid nyetablering av dagvattenanläggning eller väsentlig ändring av befintlig". Skulle det gå att till kommande handlingar förtydliga hur vi ska jobba med dagvattenhanteringen något mer? Just nu känns texten något tunn och kan upplevas mer som en till viljeinriktning men som inte går att använda som tydlig riktlinje i samhällsbyggnadsprocessen. Inom vattenplanen och samrådshandlingen hänvisas till Dagvattenpolicy från 2007 men denna återfinns inte inom VA-policyn eller Vattentjänstplanen på ett tydligt sätt. Är tanken att denna fortsatt kan användas under en övergångsperiod? Om inte föreslår miljö- och samhällsbyggnadsnämnden framöver att VA-policyn, Vattentjänstplanen eller Vattenplanen kompletteras med lite tydligare riktlinjer kring hur dagvatten kan och bör hanteras inom kommunen. Det kan vara fördelaktigt att lyfta fram exempel på öppna dagvattenlösningar så som LOD, transporter, fördröjningsåtgärder eller övriga lösningar som kan vara aktuella att använda sig utav. En annan tanke är om även övergripande principer kunna vara aktuella att beskriva kopplat till dagvattenhanteringen så om det görs i Dagvattenpolicyn från 2007? En annan tanke är att Vattentjänstplanen eller annan lämplig plan skulle kunna beskriva hur dagvattenhanteringen kan se ut i samhällsbyggnadsprocessen, exempelvis genom minskning av hårdgjorda ytor, filtrering av rinnande vatten från hårdgjorda ytor, avledningen till andra lämpliga lösningar med mera.

Ett sista utvecklingsförslag kopplat till avsnittet om dagvattenhantering, är om vattentjänstplanen skulle kunna identifiera ytor som bör avsättas för dagvattenhantering? Detta skulle skapa ett tydligt planeringsunderlag där översiktsplanen sedan kan peka ut och beakta dessa ytor som viktiga att bevara. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden ser fram emot att delta och bidra i arbetet med att ta fram ett arbetsflöde för dagvattenhanteringen i samhällsbyggnadsprocessen under 2023.

Under avsnittet 2.3 "*Hur vill vi jobba med enskilda avlopp*" så lyfts det att för många områden kan det vara samhällsekonomiskt med enskilda VA-anläggningar så länge det kan göras utan risk för negativ påverkan för människors hälsa eller miljön. Detta delas av Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden och det vore intressant att framöver se över om dessa områden skulle gå att identifiera och peka ut på karta, då det kan vara ett intressant planeringsunderlag.

Utifrån ett **strategiskt vattenperspektiv**, så föreslås det att förtydliga kopplingen mellan vattentjänstplanen och vattenplanen, samt beskriva gränslinjen mellan de två dokumenten. De två dokumenten möts främst när det gäller dagvatten. Exempelvis, så snart naturvatten kommer in i dagvattennätet/spillvatten, går det in under Vattentjänstplanens regim. På andra hållet lämnar dagvattnet Vattentjänstplanen och kommer in i Vattenplanen så snart det lämnar ledningsnätet och kommer upp i dagsluset i form av diken eller dammar. På så vis vore det bra om man kan tydliggöra att Strängnäs ska eftersträva dagvattenåtgärder som också bidrar till andra värden så som biologiska och estetiska.

Vattentjänstplanen och vattenplanen möts även när det gäller grundvattenhantering, främst i och med dricksvattenförsörjning. Om det kommer in tillskottsvatten i ledningsnätet, kan det då även innebära att det läckande nätet läcker ut avloppsvatten i områden där vattentrycket utanför ledningen är lägre än i ledningen? Detta skulle i så fall kunna innebära en miljörisk, liksom riskera att infiltreras till grundvattnet. Ett förslag är att ta fram ett stycke kring hur dessa planer är kopplade till varandra i de två aspekterna och ha med i båda handlingar.

I vattenplanen föreslås framtagande av en dagvattenplan (*"Kommunen behöver arbeta fram tydliga riktlinjer och strategier för dagvattenhanteringen i en dagvattenplan"*) vilket inte nämns i vattentjänstplanen (eller VA-policyn för den delen). Det kan vara bra att tydliggöra om/att en sådan ska tas fram- exempelvis under punkt 5.1.6 alt 5.1.7, prioriterade åtgärder i vattentjänstplanen (samt uppdatera vattenplanen i och med detta). Alternativt förtydliga dagvattenhanteringen- exempelvis även inkludera framtagande av utredning för lämpliga lokaler för dagvattenåtgärder osv.

I vattenplanen anges att "Vattentjänstplanen är en kommunal vatten- och avloppsplan som omfattar en heltäckande och långsiktig vatten och avloppsplanering och tar hänsyn till miljö kvalitetsnormerna". Det bör tydliggöras på vilket sätt vattentjänstplanen tar hänsyn till miljö kvalitetsnormerna. Förslagsvis i avsnitt 3.2 Vattendirektivet alt som inforuta.

Föreslaget yttrande från förvaltningen på föreslagen VA-policy

Generellt upplevs VA-policyn som tydlig och hålls på en kort tydlig nivå med viljeinriktningar hur perspektiven ska och bör hanteras av kommunen.

Utifrån **ett strategiskt planeringsperspektiv**, bedöms nuvarande förslag vara något tunt när det gäller konkreta riktlinjer, övergripande principer, principer, restriktioner samt olika vattenlösningar som kan vara möjliga (och som fanns med i tidigare utkast till Dagvattenpolicy). För att stötta förvaltningen i dess övergripande planeringsarbete kan det vara värdefullt att fundera på om VA-policyn, alternativt om det passar bättre i pågående Vattentjänstplan komplettera någon av handlingarna med mer konkret hantering av dagvatten. Vidare är frågan om LOD nu utgått som hantering, eller om det också är något som kommer hanteras i kommande Vattentjänstplan.

Vidare vore det önskvärt att förtydliga viljeinriktning 1.2.2 som säger *"Samhällsbyggandet behöver förändras och utvecklas för att kunna erhålla långsiktigt hållbara lösningar för dricksvatten, spillvatten och dagvatten med hänsyn till hälsa, miljö och ekonomi"*. Nuvarande skrivning kan uppfattas som något bakåtsträvande och fokusera på den historiska planeringen och menar att samhällsbyggandet skett på fel sätt i kommunen som inte skett på ett långsiktigt

hållbart sätt. Det kanske räcker beskriva att samhällsbyggandet behöver möjliggöra för långsiktigt hållbara lösningar? Om det är så att kommunen har en "planeringsskuld" med historisk planering som inte skapat tillräckligt hållbara lösningar för vattenhanteringen kan det vara intressant om det framgår, så lärdomen kan dras kring vad som gjorts historiskt och det kan göras bättre framöver.

VA-policyn beskriver de viljeriktningar kommunen har gällande kommunens VA-hantering och utifrån ett **strategiskt vattenperspektiv**, så saknas kopplingen till miljö kvalitetsnormerna. Detta skulle exempelvis kunna beskrivas under punkt 3: Klimat och resurseffektiv avloppshantering. "*Miljö kvalitetsnormer är bestämmelser om vattenkvaliteten*" vilket känns relevant, inte minst gällande dricksvattenförsörjningen. Ett förslag är att förtydliga hur VA-policyn kopplar till Miljö kvalitetsnormerna (MKN), alternativt förtydliga kopplingen i vattentjänstplanen och hänvisa dit.

Bra att belysa det grön-blåa perspektivet och att dagvattenhanteringen ska in tidigt i planprocessen. Här kan en utredning kring lämpliga lokaler för dagvattenåtgärder ligga som betydande underlag och förslås att beskrivas under punkt 4. Skapa utrymme för dagvattenhantering.

Övriga synpunkter: Sammanfattningsvis så upplevs både Vattentjänstplanen och VA-policyn som två genomarbetade och tydliga handlingar som beaktar viktiga aspekter i den kommunala VA-hantering. Uppskattningsvis skulle det kunna förtydligas hur de två handlingarna hör samman, då det i nuläget känns otydligt. Skulle exempelvis VA-policyn kunna integreras direkt i Vattentjänstplanen under avsnitt 2? Inom samhällsbyggnadskontoret pågår ett arbete i samband med revideringen av översiktsplanen att minska antalet strategiska dokument på kort och lång sikt. Att ha allt för många strategiska planer kan skapa en otydlighet inom förvaltningen. Då avsnittet kring VA-policyn i vattentjänstplanen lyfter samma viljeinriktning som i VA-policyn skulle en integrering kunna förenkla för läsare och kanske även skapa en tydligare hierarki mellan alla strategier och planer som kommunen följer.

Kopplat till vattentjänstplanen är prioriterade åtgärder 5.1.3 som handlar om Sårbarhets- och klimatanalys. Kansliavdelningen har precis tillsatt en samordnare för klimatanpassningsarbetet som kommer forma sitt uppdrag under året. Förslaget är även att sårbarhets- och klimatanalys ses som en utveckling av sårbarhetsanalyser som Säkerhetsavdelningen för att bättre fånga upp risker i den befintliga redan byggda miljön. Ett sådant upplägg skulle innebära att kansliavdelningen blir ansvarig för att driva på arbetet då de planerar inom kort ha en samordnare-funktion, i dialog med övriga förvaltningen men där SBK och TSK+SEVAB blir nyckelparter tillsammans med Kansliavdelningen i detta arbete.

För att förtydliga för läsarna skulle vidare kortare info-ruta läggas till som beskriver vad VA-tjänster innebär så det tydligt framgår för den mindre insatta.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Övriga konsekvenser

Beslutet medför inga övriga konsekvenser.

Uppföljning

Ingen uppföljning krävs.

Beslutsunderlag

Samrådshandling, *VA-POLICY*, 2023-06-13

Samrådshandling, *VATTENTJÄNSTPLAN*, 2023-06-13

Protokollsutdrag, Teknik- och fritidsnämnd TFN/2023 § 56, 2023-05-23

Protokollsutdrag, Teknik- och fritidsnämnd TFN/2023 § 57, 2023-05-23

Beslutet skickas till

Teknik- och fritidsnämnden

Anders Härnbro (S)

Ordförande miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	ANDERS HÄRNBRO	
DATUM & TID:	2023-08-07 09:43:19 +02:00	
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation	
IDENTIFIKATIONS-ID:	_07b10c483e13b422f95b63be6b74cbdc	

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2023-08-07 09:43:32 +02:00
Ref: 86238SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Handläggare
Kristina Svinhufvud

Samrådsredogörelse

Från den 1:a januari 2024 ska samtliga kommuner i Sverige ha upprättat en vattentjänstplan enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster även kallad vattentjänstlagen. Planen ska ge en samlad bild av det VA-arbete som görs i kommunen, såväl enskilt som allmänt VA, och skapa goda förutsättningar för att planering och utveckling av samhället genomförs på ett hållbart och samhällsekonomiskt försvarbart sätt. Vattentjänstlagen reglerar ansvaret mellan kommunen, vattentjänstutföraren och den som konsumerar vatten (t ex ett hushåll). Det finns rättigheter och skyldigheter för alla parter. Lagen ställer krav men är också ett hjälpmedel för att använda vatten- och avloppstjänster på rätt sätt.

SEVAB och Samhällsbyggnadskontoret har båda varit delaktiga i framtagande av Strängnäs kommuns första VA-policy och vattentjänstplan. Teknik- och fritidsnämnden har fattat beslut om att skicka ut vattentjänstplanen och VA-policy på samråd till Länsstyrelsen i Södermanlands län men även berörda SEVAB och Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden(MSN).

Sammanställning av yttranden med respons från TSK (teknik- och servicekontoret) samt SEVAB

Länsstyrelsen:

Då Strängnäs kommun har valt att dela upp sina VA-dokument i bland annat vattentjänstplan, VA-policy, vattenplan, utbyggnadsplan och strategisk plan så är det extra viktigt att i vattentjänstplanen hänvisa till vilket dokument nämnd information går att finna. Kommunen behöver i sitt fortsatta arbete också se över så att tillräcklig information finns i vattentjänstplanen så att 6 b § LAV uppfylls. Man behöver även tillse att materialet som presenteras är tydligt och strukturerat för allmänheten.

SVAR TSK: Vattentjänstplanen ska kopplas tydligt mot andra planer varvid VA-utbyggnadsplan och plan för dagvattenhantering ännu inte finns men är prioriterade åtgärder i nuvarande vattentjänstplan att tas fram. VA-utbyggnadsplanen kommer innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va- anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Vilket är en annan prioriterad åtgärd som är föreslagen i vattentjänstplanen. Materialet ska vara tydligt, strukturerat och tillgänglig för allmänheten.

I VA-policyns viljeinriktning (1.2.2) kan man med fördel lägga till att MKN ska följas. Dagvatten- och VA- hantering ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Och inte försvåra möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten där de idag inte följs.

SVAR TSK: taget

När VA-utbyggnadsplanen är färdigställd bör informationen lyftas in i vattentjänstplanen, om inte så behöver en tydlig hänvisning och koppling finnas. Ett kartmaterial från den färdiga utbyggnadsplanen över berörda områden kan med fördel visas i vattentjänstplanen.

SVAR TSK: Det ligger i fortsatt arbete att ta fram VA-utbyggnadsplanen och göra en tydlig koppling eller integreras vid revidering av vattentjänstplanen. Kartmaterial hanteras i den processen.

I planen nämns att det finns avtal med Norsborgs vattenverk för uttag av max 12 000 m³ dricksvatten till kommunen. Finns det beräkningar på när det uttaget ej längre kommer att möta behoven i kommunen avseende beräknad befolkningsökning på 1,5 procent/år? Finns det planer/strategier för att säkerställa dricksvattenförsörjningen kvalitativt och kvantitativt om Nordborgs vattenverk inte har möjlighet att leverera ytterligare önskad mängd dricksvatten?

SVAR SEVAB: vi ser att klara dricksvattenförsörjningen under mycket lång tid framöver utifrån den förbrukningen som Strängnäs VA kollektiv har nu och det avtal om leveransavtal som Strängnäs kommun har med SVOA. Förbrukningen har legat relativt stilla trots att tillväxten i kommunen ökat. Att dricksvattenförbrukningen i kommunen inte ökar trots ökning av befolkning beror bland annat på att vi generellt förbrukar mindre vatten per person nu än tidigare. Att vi alla ska använda dricksvattnet mera hållbart är någonting som vi alla VA huvudmän jobbar med via info kampanjer mm. Avtalet med SVOA är skrivet för att trygga dricksvattenförsörjningen under mycket lång tid framöver och avtalet sträcker sig till 2059 med möjlighet till ytterligare förlängning. Vad gäller Dricksvattenförsörjningsplanen för Strängnäs så pågår i dag framtagande av en dricksvattenmodell och vi kommer att fortsätta arbetet med planen när modellen är klar.

Gorsinge är den enda reservvattentäkten i dagsläget som kan försörja Strängnäs kommun med dricksvatten om Norsborgs vattenverk av någon anledning inte kan leverera. Det kan bli en utmaning för Strängnäs kommun om Mälaren av någon anledning inte kan användas för råvattenuttag då både ordinarie vattenförsörjning och reservvattenförsörjningen är beroende av vattenförekomsten. Länsstyrelsen ser inte att de prioriterade åtgärder som tas upp i vattentjänstplanen inkluderar identifiering av möjliga framtida grundvattentäkter där stora uttag av dricksvatten kan ske. Kommunen bör

överväga att ta med informationen i vattentjänstplanen som en prioriterad åtgärd då det syftar till att planera för en hållbar dricksvattenförsörjning.

SVAR TSK: Detta föreslås kunna ingå i dricksvattenförsörjningsplanen för Strängnäs kommun. Skrivs in i vattentjänstplanen under kapitel Strategisk VA-planering för vidare hantering

Länsstyrelsen ser positivt på att en prioriterad åtgärd är att fortsätta arbetet med ett vattenskyddsområde för Gorsinge reservvattentäkt.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att en åtgärd som prioriteras är framtagande av en Sårbarhets- och klimatanalys för att identifiera Strängnäs kommuns översiktliga prioriteringar när det gäller krisberedskap inkluderat vatten- och avloppsförsörjning.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden (MSN)

VA-policyn upplevs generellt övergripande, kort och tydlig men kan vara mer tydlig avseende dagvattenhanteringen

SVAR TSK: dagvattenhanteringen och fortsatt arbete är omformulerat i vattentjänstplanen inte VA-policyn för att vara mer tydlig i frågan.

Vattentjänstplanen upplevs konkret där det framgår vilka förutsättningar som ges, lagstiftning samt prioriterade åtgärder. MSN önskar att arbetet med framtagande av VA-utbyggnadsplanen påskyndas.

SVAR TSK: Det är igång. första uppstartsmötet för att ta fram en VA-utbyggnadsplan hölls tidigare i höst.

Vidare ser MSN gärna att förtydliga hur arbetet med detaljerat avseende dagvattenhantering ska gå till och koppling till samhällsbyggnadsprocessen. Gärna genom goda exempel på tekniska lösningar. MSN ser också fördel med att genom vattentjänstplanen utreda och peka ut lämpliga ytor där översvämning kan tålas.

SVAR TSK: Taget och återfinns som prioriterad åtgärd i vattentjänstplanen

MSN delar skrivningen att alternativa enskilda/samfälligheter för VA-tjänster kan vara samhällsekonomiskt försvarbart och en bra lösning jämte allmänna VA-tjänster.

MSN ser gärna tydligare koppling mellan vattenplanen och vattentjänstplanen som delas ffa avseende dagvattenfrågan. MSN önskar att fler värden lyfts såsom biologiska och estetiska.

SVAR TSK: vikten av biologiska och estetiska värden har kompletterats till beskrivningen i vattentjänstplanen,

MSN frågar om tillskottsvatten dvs att vatten läcker in i ledningsnätet också innebär potentiell risk för miljöföroreningar läcker in?

SVAR TSK: SEVAB startar uppströmarbete där den frågeställningen ingår under 2023, generellt har Strängnäs inte en tung industrihistoria i marken varvid föroreningar inte läcker i den grad så avloppsvatten setts påverkas. Avloppsslammet håller dessutom god kvalitet vilket det inte hade gjort om betydande markareal var belastad av gamla synder.

MSN önskar att åtgärdsskrivningar om rutiner och arbetet runt dagvattenhantering synkas mellan vattenplanen och vattentjänstplanen

SVAR TSK: ambitionen är att fortsätta jobba samspelt mellan dessa planer då de har samma mål i mångt och mycket.

MSN önskar att miljö kvalitetsnormerna (MKN) tydligare lyfts in i vattentjänstplanen

SVAR TSK: det är taget

SEVAB Strängnäs Energi AB

Numera finns en ökad flexibilitet i 6 § LAV. Detta innebär en ökad utredningsbörda för kommunen. Ändringen medför att kommuner nu har möjligheten att i stället för att ordna en allmän anläggning se över möjligheterna för fastighetsägarna att ordna egna lösningar. Det är mycket möjligt att detta inte är relevant i Strängnäs kommun, men det är viktigt att frågan utreds så att det finns ett bra underlag inför beslut om VO.

SVAR TSK: ökad flexibilitet i 6 § LAV kommer omhändertas i VA-utbyggnadsplanarbetet och det är relevant för Strängnäs kommun. Redan idag har SEVAB som norm att i samband med utredning om behov av VO jämföra alternativa lösningar. Det har som exempel gjorts för Kalkudden-Edsala där de två utredda alternativen ställdes mot varandra och där allmänt VO slutligen ansågs bästa lösningen. Ökad flexibilitet som nu införs kan komma vid handen att det blir större möjligheter för fastighetsägare att ordna egna VA-lösningar istället för att bli tvångsinlösta i det allmänna VA-ledningsnätet. Det arbetet kommer fortgå i framtagande av VA-utbyggnadsplan för Strängnäs kommun.

Det är oklart vad som ligger inom SEVAB:s uppdrag att utföra utredningar och ta fram beslutsunderlag. Detta blir särskilt tydligt när dagvatten och skyfallshanteringen beskrivs. Här skulle det vara bra med en tydlighet vad kommunen respektive va-huvudmannen ska genomföra och finansiera.

Vattentjänstplanen ska innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall.

SVAR TSK: det här föreslås bli nästa steg efter skyfallskarteringsmodellen som togs fram vintern 22/23. Och det ligger som prioriterad åtgärd att jobba vidare med analys av hur klimatförändringar påverkar VA-tjänsterna, i det arbetet förtydligas också vem som gör vad

Vattentjänstplanen saknar vitala delar för att uppfylla vad som ska omfattas av en vattentjänstplan. Följande områden måste kompletteras till Vattentjänstplanen, VA-utbyggnadsplan, Plan för allmänt VA inklusive skyfall samt Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

SVAR TSK: Tanken med vattentjänstplanen har aldrig varit att den version som nu tagits fram ska vara komplett. Vi visste tidigt att den tiden hade vi inte. Vattentjänstplanen ska byggas vidare och kompletteras med såväl VA-utbyggnadsplan, plan för dagvattenhantering, revidering av dagvattenpolicy samt skyfall- och översvämningsanalyser. Vi har antagit att denna version vattentjänstplan för Strängnäs kommun inte medför en betydande miljöpåverkan enligt bestämmelserna i 6 kap. 4–6 §§ miljöbalken och 2–4 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966). Skäl till det är framförallt vattentjänstplanens innehåll som är av strategisk och orienterande karaktär med viljeinriktningar.

SEVAB föreslår att de prioriterade åtgärder som redovisas under kapitel 5 i vattentjänstplanens samrådshandling stryks i sin helhet då dessa saknar kopplingar till vägledningen branschorganisationen för allmänt VA, Svenskt Vatten tagit fram.

SVAR TSK: Svenskt Vatten är branschorganisation för allmänt VA. De prioriterade åtgärderna under kapitel 5 har arbetats fram under lång tid och omfattar, förutom Strängnäs kommuns allmänna VA-tjänster, också 5000 enskilda avloppsanläggningar, 44 mil strandlinje och flera tusen enskilda brunnar i Strängnäs kommun. Dessutom behöver grund- och ytvatten säkras över tid och samhällsviktig infrastruktur och bebyggelse skyddas mot skyfall och översvämningar. Vattentjänstplanens prioriterade åtgärder berör både enskilt och allmän VA över tid för hållbara och robusta VA-tjänster i Strängnäs kommun.

SEVAB föreslår att en reviderad VA-utbyggnadsplan tas fram baserat på befintlig prioriteringsmodell från 2016. En ny värdering av parametern Miljö behöver genomföras utifrån det nya tillägget i § 6 LAV.

SVAR TSK: Taget och första mötet har avverkats mellan TSK, SBK och SEVAB

Befintlig utredning (skyfallskarteringsmodell för fyra tätorter) saknar en analys över vilka områden i kommunen som är värst drabbade av skyfall. SEVAB föreslår därför att kommunen utför en kompletterande utredning där DHI får besvara frågan om vilka områden i kommunen som har högst prioritet och kräver särskilda åtgärder utifrån ett översvämningssperspektiv. Med denna utredning framtagna blir delen "Plan för allmänt VA inklusive skyfall" i Vattentjänstplanen komplett.

SVAR TSK: det pågår som nästa steg och upphandlas i höst för att göra relevanta utredningar i frågan. Vattentjänstplanen kommer revideras och byggas på vartefter.

Kristina Svinhufvud
VA- och återvinningsstrateg

Strängnäs kommun
terese.askerstedt@strangnas.se

Länsstyrelsens yttrande över Strängnäs kommuns vattentjänstplan

Vattentjänstplanens innehåll regleras i 6 b § LAV. I första stycket anges att vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Av andra stycket anges att den även ska innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid ökad belastning på grund av skyfall. Vattentjänstplanen ska även öka allmänhetens insyn och möjlighet till deltagande och påverkan av hur behovet av allmänna vattentjänster i kommunen uppfylls.

Då Strängnäs kommun har valt att dela upp sina VA-dokument i bland annat vattentjänstplan, VA-policy, vattenplan, utbyggnadsplan och strategisk plan så är det extra viktigt att kommunen i vattentjänstplanen hänvisar till vilket dokument nämnd information går att finna. Kommunen behöver i sitt fortsatta arbete också se över så att tillräcklig information finns i vattentjänstplanen så att 6 b § LAV uppfylls. Man behöver även tillse att materialet som presenteras är tydligt och strukturerat för allmänheten.

Kommunen skriver att man har analyserat vilka omvandlingsområden som på sikt måste uppgradera reningsfunktion enskilt eller allmänt. Det framgår inte om det är ett eget färdigt dokument eller om det är ett material som kommer ligga till grund för kommande VA-utbyggnadsplan som startar 2023. Om det är ett färdigt dokument över omvandlingsområden, så är det bra att hänvisa till dokumentet eller redogöra för områdena i själva vattentjänstplanen, då bland annat den informationen enligt 6 b § LAV ska ingå i planen.

När VA-utbyggnadsplanen är färdigställd bör informationen lyftas in i vattentjänstplanen, om inte så behöver en tydlig hänvisning och koppling finnas. Ett kartmaterial från den färdiga utbyggnadsplanen över berörda områden kan med fördel visas i vattentjänstplanen.

I planen nämns att det finns avtal med Norsborgs vattenverk för uttag av max 12 000 m³ dricksvatten till kommunen. Finns det beräkningar på när det uttaget ej längre kommer att möta behoven i kommunen avseende beräknad befolkningsökning på 1,5 procent/år? Finns det planer/strategier för att säkerställa dricksvattenförsörjningen kvalitativt och kvantitativt om Nordborgs vattenverk inte har möjlighet att leverera ytterligare önskad mängd dricksvatten?

Norsborgs vattenverk tar sitt råvatten från Mälaren. Även Gorsinge tar den största delen av sitt råvatten från Mälaren, en mindre del av råvattnet är grundvatten. Gorsinge är den enda reservvattentäkten i dagsläget som kan försörja Strängnäs kommun med dricksvatten om Norsborgs vattenverk av någon anledning inte kan leverera. Det kan bli en utmaning för Strängnäs kommun om Mälaren av någon anledning inte kan användas för råvattenuttag då både ordinarie vattenförsörjning och reservvattenförsörjningen är beroende av vattenförekomsten.

I Strängnäs Vattenplan står *”För att kunna planera för en hållbar dricksvattenförsörjning behövs information och kunskap om var det finns möjligheter till stora uttag av grundvatten. På sådana platser kan sjövattnet infiltrera på konstgjord väg i till exempel en grusås så att vattnet på naturlig väg kan bli rent. Då kan vatten tas ut om den vanliga vattentäkten inte kan leverera dricksvatten.”* Vattentjänstplanens syfte är att *”ge en samlad bild av det VA-arbete som görs i kommunen och skapa goda förutsättningar för att planering och utveckling av samhället genomförs på ett hållbart och samhällsekonomiskt försvarbart sätt”*. Länsstyrelsen ser inte att de prioriterade åtgärder som tas upp i vattentjänstplanen inkluderar identifiering av möjliga framtida grundvattentäkter där stora uttag av dricksvatten kan ske. Kommunen bör överväga att ta med informationen i vattentjänstplanen som en prioriterad åtgärd då det syftar till att planera för en hållbar dricksvattenförsörjning.

Länsstyrelsen ser positivt på att en prioriterad åtgärd är att fortsätta arbetet med ett vattenskyddsområde för Gorsinge reservvattentäkt.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att en åtgärd som prioriteras är framtagande av en Sårbarhets- och klimatanalys för att identifiera Strängnäs kommuns översiktliga prioriteringar när det gäller krisberedskap inkluderat vatten- och avloppsförsörjning.

Kommunen behöver kontrollera att inte antalet kommuninvånare varierar mellan olika planer/dokument.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Jörgen Johansson med Caroline Halsius, miljöskyddshandläggare som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Irene Karlsson Elfgren och Johanna Bird från enheten Vatten miljö, och klimat medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

2023-07-04

Remissutlåtande samrådshandling VA-policy och Vattentjänstplan

SEVAB har getts möjlighet att granska en samrådshandling för Vattentjänstplan (daterad 23-05-05) och VA-policy (daterad 23-04-27) från Strängnäs kommun.

I detta remissutlåtande redovisas förslag på omarbetningar som SEVAB anser vara nödvändiga för att ta handlingarna vidare till ett granskningskede. Remissutlåtandet har skrivits av VA-chef och representanter från VA-planeringsavdelningen.

Efter att ha läst in sig på materialet så gör SEVAB den sammanfattande bedömningen att det kommer krävas en omarbetning av dokumentet för att uppfylla lagkravet för en Vattentjänstplan. Det som saknas i Vattentjänstplanen är slutsatser kring delområdena VA-utbyggnadsplan, Plan för allmän VA inklusive skyfall och Miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

SEVAB ser gärna ett fördjupat samarbete med Strängnäs kommun för att klara tidsplanen med Vattentjänstplan innan årsskiftet 2023/2024. Detsamma gäller för arbetet med att upprätta VA-översikt och VA-policy i Strängnäs kommun. Nedan redovisas SEVABs granskningskommentarer i punktform.

1. SEVAB har låtit Nordenswan Carlsson AB genomföra en Legal Opinion på en arbetsutgåva av VA policy och Vattentjänstplan. Nedan redovisas sammanfattande slutsatser från deras arbete. SEVAB anser att synpunkter fortfarande är relevanta att applicera på samrådshandlingar för VA policy och Vattentjänstplan.

"Strängnäs kommuns förslag till vattentjänstplan är ännu inte färdig. Enligt LAV ska varje kommun ha en aktuell vattentjänstplan den 31 december 2023. Detta innebär att kommunerna under år 2023 ska ta fram, samråda och besluta om en vattentjänstplan.

Det är kommunen som ska ta fram vattentjänstplanen och genomföra de utredningar som ska ligga till grund för bedömningen av behovet av en allmän va-anläggning. Det som är det väsentliga med en vattentjänstplan är att den belyser vilka områden som kommunen avser att införliva i verksamhetsområden inom de närmaste tolv åren. Här behöver det framgå när i tiden som fastighetsägarna i dessa områden ska få tillgång till allmänna vattentjänster. Det behöver också vara tydligt vilka vattentjänster som ska byggas ut. Denna del saknas i förslaget.

En viktig förändring som omnämns i förslaget är att det numera finns en ökad flexibilitet i 6 § LAV. Detta innebär en ökad utredningsbörda för kommunen. Ändringen medför att kommuner nu har möjligheten att i stället för att ordna en allmän anläggning se över möjligheterna för fastighetsägarna att ordna egna lösningar. Det är mycket möjligt att detta inte är relevant i Strängnäs kommun, men det är viktigt att frågan utreds så att det finns ett bra underlag inför beslut om VO.

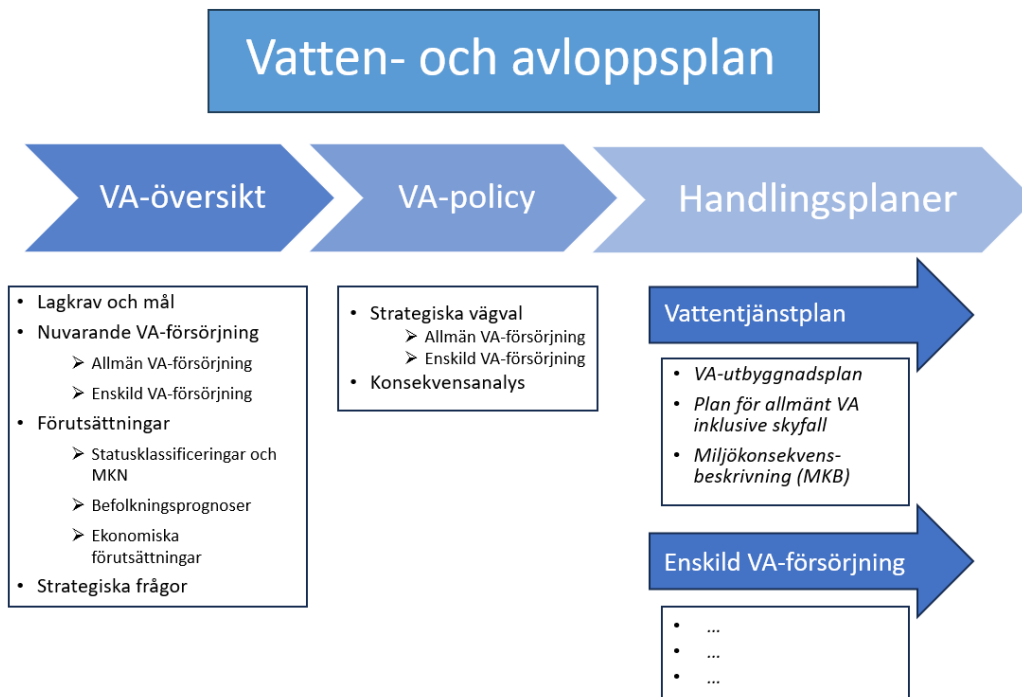
Kommunen ska enligt 6 c § LAV innan vattentjänstplanen antas på lämpligt sätt och i skäligen omfattning samråda med fastighetsägare och andra. Det framgår inte av förslaget hur detta

2023-07-04

ska gå till. En förutsättning för detta är att det är tydligt hur utbyggnaden ska genomföras och vilka fastighetsägare som berörs.

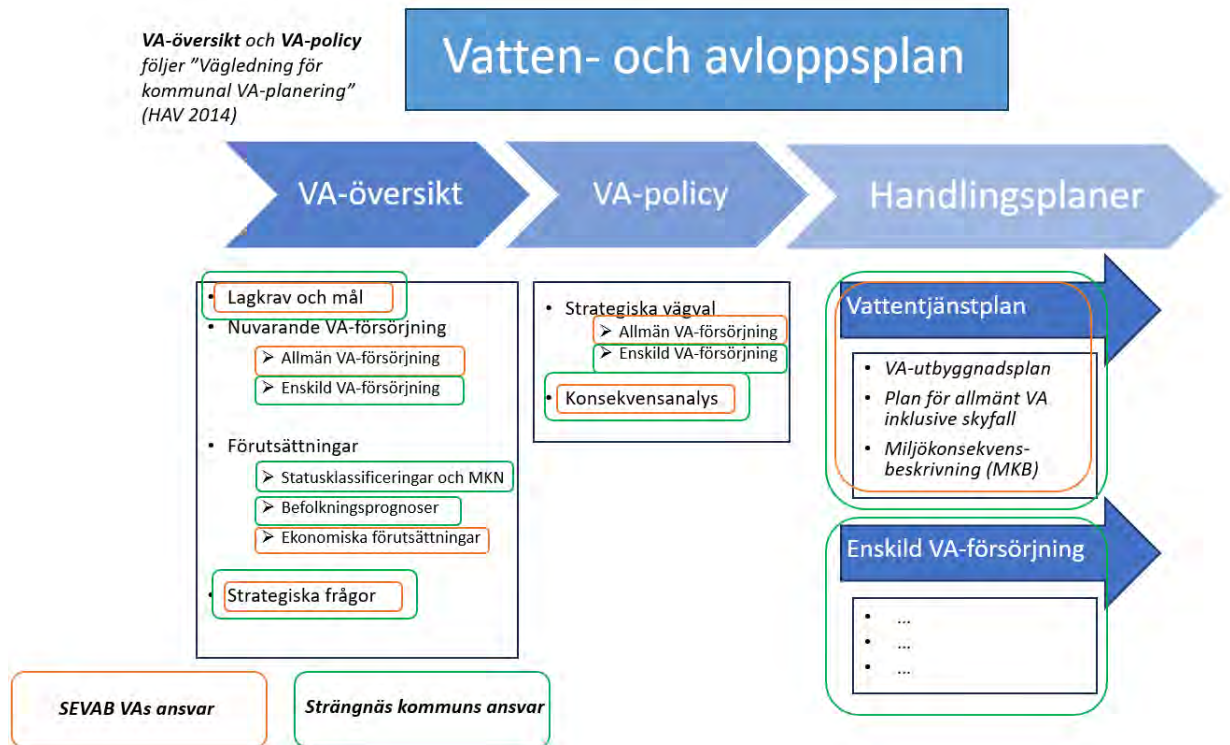
Avslutningsvis är det oklart vad som ligger inom SEVAB:s uppdrag att utföra utredningar och ta fram beslutsunderlag. Detta blir särskilt tydligt när dagvatten och skyfallshanteringen beskrivs. Här skulle det vara bra med en tydlighet vad kommunen respektive va-huvudmannen ska genomföra och finansiera. Vattentjänstplanen ska innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall. Det är kommunen som ska göra denna bedömning och genomföra vissa av de nödvändiga åtgärderna som även behöver framgå av andra kommunala planer.”

2. Baserat på genomförd Legal Opinion och Svenskt Vattens meddelande ”Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan komplettering av VA-plan” (M152) konstateras att nuvarande samrådshandling för Vattentjänstplanen saknar vitala delar för att uppfylla vad som ska omfattas av en Vattentjänstplan. Följande områden måste kompletteras till Vattentjänstplanen enligt M152:
 - VA-utbyggnadsplan
 - Plan för allmänt VA inklusive skyfall
 - Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)
3. SEVAB efterfrågar en tydligare struktur och ett sammanhang där det framgår hur Vattentjänstplanen ska förhålla sig till andra planer i kommunens vattenarbete. SEVAB har tagit del av Trosa kommuns Vattentjänstplan, denna föreslås vara vägledande för arbetet i Strängnäs kommun. Nedan redovisas ett förslag utvecklat efter Trosas modell.

2023-07-04

4. Enligt punkt 3 anser SEVAB att det är lämpligt att plocka bort VA-översikt (Nulägesbeskrivning) och VA-policy ur Vattentjänstplanens samrådshandling. SEVAB föreslår i stället att VA-verksamheten tar fram ett förslag på VA översikt och VA policy där Strängnäs kommun bidrar med input för den enskilda VA-försörjningen. Förslag på ansvarsfördelning redovisas nedan. VA-översikt och VA-policy tas fram baserat på dokumentet "Vägledning för kommunal VA-planering" (HAV 2014):

5. De åtgärder som redovisas under kapitel 5 i Vattentjänstplanens samrådshandling stryks i sin helhet då dessa saknar kopplingar till M152.
6. Under denna punkt ger SEVAB förslag på fortsatt arbete med Vattentjänstplanen och delarna VA-utbyggnad, Plan för allmänt VA inklusive skyfall och Miljökonsekvensbeskrivning (MKB):

VA-utbyggnadsplan

SEVAB föreslår att en reviderad VA-utbyggnadsplan tas fram baserat på befintlig prioriteringsmodell från 2016. En ny värdering av parametern Miljö behöver genomföras utifrån det nya tillägget i § 6 LAV.

Det bör övervägas om kommunen även ska värdera om resterande parametrar (Samhälle och Hälsa) eftersom områdenas status sannolikt har förändrats på de snart 8 år som VA-utbyggnadsplanen varit aktuell. Strängnäs kommun bör också överväga att komplettera behovsbedömningen med en bättre GIS-analys med syfte att identifiera vilka områden som faller under LAV § 6 och definitionen "större sammanhang".

2023-07-04

Plan för allmänt VA inklusive skyfall

Denna del av Vattentjänstplanen kan byggas på befintliga dokument för den del som faller under SEVABs ansvar. Den del som faller under kommunens ansvar, dvs skyfallshantering, föreslår SEVAB att kommunen arbetar vidare utifrån den skyfallskartering som DHI låtit utföra åt kommunen under 2022/2023.

Befintlig utredningen saknar en analys över vilka områden i kommunen som är värst drabbade av skyfall. SEVAB föreslår därför att kommunen utför en kompletterande utredning där DHI får besvara frågan om vilka områden i kommunen som har högst prioritet och kräver särskilda åtgärder utifrån ett översvämningssperspektiv. Med denna utredning framtagen blir delen "Plan för allmänt VA inklusive skyfall" i Vattentjänstplanen komplett.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

SEVAB bedömer att omfattningen av Miljökonsekvensbeskrivningen i Vattentjänstplanen inte behöver vara alltför uttömmande i denna version. Områden som lyfts fram i Trosa kommuns Vattentjänstplan är:

- *Övergödning av ytvatten och grundvatten genom spillvatten och dagvatten*
- *Förorening av SFÄ (särskilt förorenande ämnen) av ytvatten och grundvatten genom spillvatten och dagvatten*
- *Påverkan på byggnader och infrastruktur genom höga vattennivåer från översvämningar och skyfall*
- *Påverkan på klimatet genom användning av energi och transporter kopplat till VA-försörjningen*
- *Förorening av vattentäkt vid olyckor*
- *Hantering av avloppsslam*

Baserat på punktlistan ovan så bedömer SEVAB att det finns flera befintliga dokument som kan användas för att bygga en miljökonsekvensbeskrivning i Vattentjänstplanen. Exempel är:

- Vattenplan 2018
- VA-utbyggnadsplan 2016
- Förnyelseplan 2023
- Strategisk plan VA 2020
- Dagvattenpolicy
- Skyfallskartering 2023
- Beredskapsplan SEVAB
- MKB ÖP
- SEVABs remissutlåtande för ÖP 2040
- Slamstrategi SEVAB
- Etc.